

Q. K.
402.16

X 1903348

Q. D. B. V.

II n
4030

DISSERTATIO

De

REBUS BADEN-
SIBUS,

Ex

ACROASIBUS

CONRADI SAMUELIS
SCHURZFLEISCHI,
PROF. PUBL.

STUDIO ATQVE OPERA

JOHANNIS BURCHARDI MAJI

INSTITUTA.

WITTENBERGÆ,

Prælo VIDUAE MATTHAEI HENCKELII, Acad. Typogr.

ANNO M. DC. XCII.

12

N. 12.

G. D. B. N.

DISSERTATIO

DE

REBUS BADEN.

SIBUS

EX

AGRONOMIS

CORNARDI SAMUELLIS

SCHURZTLEISCHII

PROF. PUBL.

IN ACADEMIA

JOHANNIS BIRCHARDII

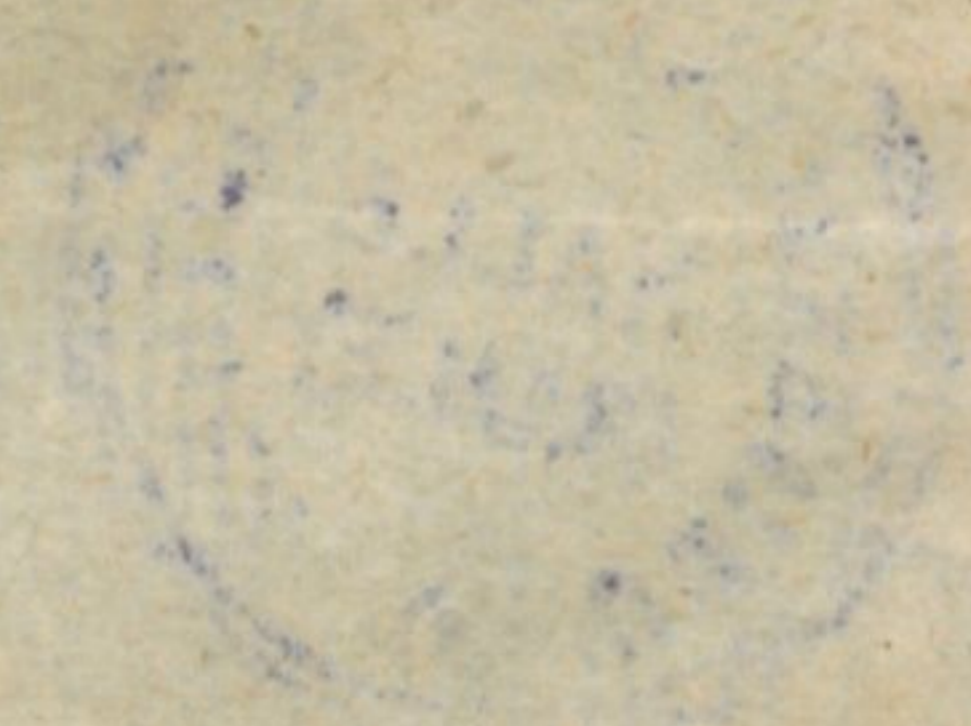
INSTITUTI

—————

WITTEBERG.

IN ACADEMIA MATTHEI HENCKELII

ANNO M. DC. XCII.

Handwritten text in a narrow column at the top left, possibly a list or index.

Second narrow column of handwritten text, continuing the list or index.

Third narrow column of handwritten text, continuing the list or index.

Fourth narrow column of handwritten text, continuing the list or index.

Fifth narrow column of handwritten text, continuing the list or index.

Sixth narrow column of handwritten text, continuing the list or index.

Bottom section of handwritten text, possibly a summary or a separate entry.

R

C

Small handwritten mark or characters.

GENEALOGIA MARCHIONUM BADENSIIUM DURLACENSIIUM.

ERNESTUS, auctor lineae Badensis Durlacensis

natus 1482. obiit 1553.
ux. 1. Elisabetha, Friderici Marchionis Brand. filia.
2. Ursula de Rosenfeld.

1. Bernhardus,
nat. 1517.
ob. 1553.

2. Albertus,
reversus ex bello
Turcico ob.
1542.

3. Carolus,
nat. 1529.
ob. 1577.

ux. 1. Cunigunda, Casimiri Marchionis Brand. filia,
ex qua nullos liberos suscepit.
2. Anna, Ruperti Comitis Palatini filia.

1. Ernestus Fridericus,
n. 1560. decessit sine
liberis 1604.
Ux. Anna, filia Ezardi,
Comitis Ostfrisii.

2. Jacobus,
n. 1562.
ob. 1590.
ux. Elisabetha,
Florentii Com.
Culenburgii fil.

3. Georgius Fridericus,
fama ingenii, experientia rerum
usuque belli inclutissimus. Nat. 1573.
ob. 1638.

Ux. 1. Juliana Ursula Ringravia Friderici filia.
2. Agatha, Georgii Comitis Erpacensis filia.

1. Anna, n. 1587.
Wolrado IV. Comiti
Waldeccia nupta.

2. Ernestus Jacobus,
posthumus cui suc-
cessit patruus Er-
nestus Fridericus.

1. Fridericus V. laudatissimus
pietate erga Deum, constan-
tia in adversis, studio & amo-
re religionis, peritia rerum
& scientia disciplinarum ma-
thematicarum, cura patrie
& regionis, quam facta Osna-
bruga pace totam miseram
vastatamq; accepit atque in-
stauravit. Nat. Hochbur-
gi 1594. d. 6. Julii. ob. 1659.
Uxores ejus fuerunt

2. Carolus,
n. 1598. ob.
Bonon. 1625.

1. Christophorus,
n. 1603. A. autem
1632. apud Ingol-
stadium globo
ignito prostra-
tus.

1. Barbara, Friderici Ducis Wirtembergici filia.
2. Eleonora, Alberti Ottonis Comitis Solmensis fil.
3. Maria Elisabetha, filia Wolradii Waldeccia Com.
4. Anna Maria Jacobi ultimi Dn. Geroldseccia fil.
5. Elisabetha Eusebia, Vratislai Comitis Fürstenbergia fil.

1. Fridericus VI. in serie Mar-
chionum Badensium univer-
se considerata, in serie au-
tem Badensium Durlacen-
sium speciatim sic dicta II.
Natus 1617. d. 5. Novembr.
ob. Durlaci 1677. d. 31. Jan.
postquam vixisset annos 59.
mens. 2. dies 24. novemque
praeliis fortitudinem exqui-
sitissimam approbasset.

Ux. Christina Magdale-
na Speco-Palatina.

2. Carolus Magnus. Cujus virtus in bello Germanico sub Bernhardo Vi-
nariensi, postque hujus obitum sub exercitu Suedorum in Germania
primum, deinde in Polonia, demum in Dania eluxit. Natus is est 1621.
d. 17. Martii: ob. 1658. d. 8. Nov. ex febre continua & Catharro, quem
nominant, suffocativo: d. 29. ejusdem Pforzheimii tumulo Majorum
conditus est. Unicam duntaxat conjugem habuit Mariam Julianam,
Georgii Friderici Comitis Hobenloici filiam, cum qua A. 1650. d. 21. Jan.
Schillingsfursii prope Rotenburgum cis fluvium Tubarim solennia
nuptiarum Principalium peregit, qua decessit A. 1675. Fridlinga prope
Basileam, ubi vidua sedem domiciliumque fixerat.

1. Carola Sophia.
n. 1652. qua 1676. Eme-
rico Comiti Leiningen-
si in Hartenburg nu-
pta.

2. Carolus Fridericus. Natus 1651. d. 11.
Jan. Fridlinga prope Basileam, qua
arx est Marchionum, sic dicta a Fri-
derico IV. ob pacis restitutionem
Osnabruga factam, sed postquam ex-
teras regiones peragrasset, deseruit
avita sacra, & Eques Melitensis fa-
ctus, nuperq; in Belgio militavit, ac in
pralio ad Senefam commisso strenue
animoseq; pugnavit. Ob. Basil. 1677.

3. Sibylla, nata 1620.
Princeps benigna
sapiens, munifica
& pia maximeq;
in egenos liberalis,
& constituto ad
liberalia studia
stipendio apud e-
ruditos omnes ce-
lebrata.

4. Barbara,
n. 1621.
ob. 1639.

5. Jobanna,
n. 1623.

1. ux. Jobannis
Bannerii supra-
mi militia Sve-
dica praefecti.
2. Henrici Tur-
rii Comitis.

6. Friderica,
n. 1625.

7. Gustavus Adolphus.
ex altera conjuge
natus A. 1631. Ab-
bas Fuldenfis &
Cardinalis, ob. 1677.
26. Decembr. in ar-
ce Hammelburg.

1. Fridericus Magnus
n. 1647. d. 24. Sept. Uckermunda.
Ux. Augusta Maria, Friderici
Ducis Holsatia filia 1670. d. 15.
Maji ducta, ex qua suscepit

Fridericum Magnum 1672. nat. eodemq;
anno defunctum, & tres filias, omnes
pramature defunctas. Novissime
autem A. 1677. iterum filiolarum.

2. Carolus Gustavus Princeps
bellicosus, 1648. d. 27. Sept.
quog; Uckermunda natus.
Ux. Anna Sophia, Antonii
Ulrici Ducis Brunsvicensis
& Lüneburgensis filia, &
Augusti Friderici in obsi-
dione Philipsburgi fortis-
sime defuncti soror. Nu-
pta 1677.

3. Christina
1645. nata, & 1665.
Alberto Marchioni
Onolsbacensi nupta,
sed 1667. ab eo vidua
relicta, nunc Creils-
heimii sedem habet.

4. Catharina Barbara.
1650. nat.

5. Jobanna Elisabetha,
nata Durlaci 1651. d. 6.
Novembr. quam 1672.
duxit Johan. Fridericus
Marchio Onolsbacens.

GENEALOGIA M

DI
ERNESTO

1. Bernhardus, obiit 1773.
1743. obiit 1773.

Ernestus, obiit 1787.
1743. obiit 1773.

1787. obiit 1787.
1743. obiit 1773.

I.

Um de patria mea & diligenter
& serio sæpe cogito , tum insi-
tus erga eam amor fidesqve me
admonent , quid mei muneris
officiiqve sit , quando non mo-
do crimen ingrati effugere omnibus modis stu-
deo , sed etiam mihi gratulor , inde oriundum
esse , ubi & magnæ res coeptæ sunt olim & con-
fectæ. Equidem Principes Germaniæ dedit
consilio ac virtute maximos , natura optimos ,
indole mitissimos , ac vel ob fortitudinem in
bellis pro Germania susceptis honorificentissi-
me appellandos. Qui cum summa nominis
meritorumqve dignitate & fama reipublicæ
causa odia atqve inimicitias susceperunt , & ho-
stibus vel audacia , vel potentia fretis summa
ratione constantiaqve restiterunt , & jam olim

A 2

Gal-

Gallis Italisque sub imperatorum Romanorum
signis capita fortunasque suas objecerunt, & res
auctoritate suæ stirpis dignas auspicio ductuque
suo effecerunt, ut vel ita ostenderent, in Ger-
mania se esse aborigines, * & plane tales, ut ne-
que excelsissimo honori suo, neque patriæ salu-
ti unquam deesse vellent: quæ etsi omnia in a-
perto sunt, tamen non committam, ut per si-
lentium pietatis meæ oblitus esse videar.

* *Vel imperiti sunt priscarum originum, quas serio seduloque
jam perquiro, vel iniqui & levitate quadam in errorem adducti, qui
Serenissima Marchionum Badensium familiæ externum decus patri-
amque externam quæerunt. Illos credulitas decepit ac ingenii vani-
tas: hos malitia corrumpit, quibus adeo in tantum irascor, in quantum
veritati & patriæ meæ servio. Stirpem tamen esse multò antiquissi-
mam, omnes consentiunt, sed unde originem duxerit, plerique sine
causa dubitant, inter quos sunt Martinus Crusius, vir quidem inda-
gandæ Svevorum antiquitatis studiosissimus, sed, quod citra ejus fa-
mæ meritorumque invidiam dixerim, in Badensibus rebus paulo negli-
gentius versatus, sic tamen, ut non sequatur eorum inconsultam teme-
ritatem, qui, quasi certum id exploratumque sibi esset, affirmare sunt
conati. Existimantur, inquit, (à Marchione Veronensi) descendisse
se Marchiones Badenses, annal. Svev. dodec. secund. l. 9. part. 2.
c. 18. p. 266. Quod ex priscis probatisque monumentis non hausit, sed
ex Sebastiano Münstero, per imprudentiam sæpissime lapsus, arripuit,
qui tamen nihilo certiora de iis originibus cognita habuit, neque eam
sententiam tanquam suam, sed tanquam ab aliis proditam adduxit
l. 3. c. 364. l. 3. c. 278. Quod indicio est, errorem esse ante oculos posi-
tum, quem nulla veterum tabularum auctoritate tueri potuit, sed ut
ab aliis hominibus sane ad fabulas credendas pronis accepit, ita sine
gravi*

gravi sufficientiq; ratione est amplexus. Hunc secutus Crusius, vni-
 cos opinione eruditionis fama, sua illis induxit, precipue eos, quibus
 difficile ac nimis tediosum fuit fontes principiaque hujus historia con-
 templari. Utrosque mea quidem opinione decepit Petrus de Andlo,
 qui imperante Friderico III. duos libros de imperio Romano edidit,
 l. 1. c. 15. scriptor illius avi non ignobilis, sed non semper accuratus &
 solidus, interdum etiam fabulosus, in quem extant Marquardi Frebe-
 ri commentationes. Petri de Andlo applausor fuit Franciscus Ireni-
 cur, qui Maximiliani I. atate multum studii industriaq; ad Germa-
 nicam historiam attulit. Is vero eo audacia progressus est, ut affir-
 maret, se vidisse literas, quibus doceatur, Badenses ex Italia in Germa-
 niam venisse, exeges. German. l. 3. cap. 102. Cum quo sine dubio sen-
 tire voluit Wolfg. Lazius, baud alioqui a fabulis alienus, quod se-
 re crederet, imminui Germanorum laudes, nisi a Romanis & Troja-
 nis derivarentur, de migrat. gent. l. 8. p. mih. 396. & 404. Contra-
 rium demonstro 1. ex antiquo fragmento, in quo legi, Marchiones Ba-
 denses ex antiquissimis Zaringia ducibus esse oriundos, 2. ex neces-
 situdine Habsburgica, quam in gente Zaringia mutuò contraxerunt;
 neque enim ipse Lazius negare potuit, Zaringios ab Habsburgiis ef-
 se oriundos, ibidem p. 395. 3. De origine, quam comminisci solent,
 ex urbe Veronensi, qua quondam regni Italia, nunc Veneti juris fini-
 bus continetur, non modò nil tradit diligens rerum Veronensium
 scriptor Torell. Saraina, sed ne quidem in priscis incorruptisque Sve-
 via monumentis ejus fabula ullum vestigium reperitur. 4. Nulla
 Principum Germania familia hodie in Germania est, cujus majores
 virilis stirpis ex Italia sint arcessendi, si Guelfi ab Atestinis oriundi ex-
 cipiantur. Nam quod nuper de familia Austriorum à nonnemine pro-
 asserenda Alberti Argentinensis sententia proditum est, l. 2. biblioth.
 august. Proleg. id plane non possum probare, & scio, Agilolfingica-
 rum originum scrutatoribus, & ipsis superioribus Austria scriptori-
 bus displicere. Similiter ex hac dubitatione expedire se non potuit
 Christophorus Besoldus, vir alioqui jurisconsultissimus, & historia
 peritissimus, in thesauro pract. in V. Bad. March. caute id nego-
 tium tradavit Johannes Jacob Speidelius, quippe qui ejus deci-
 dendi pondus in Johannem Linnaum contulit, specul. Jurid. polit.
 in V. eodem. Verum Linnaus, usu peritiaque rerum Germanica-

sum per se magnus, illud in medio relinquit, sententias Petri de And-
lo & Wolfgangi Lazii enumerasse contentus, jur. publ. l. 3. c. 5. Ne-
que accuratiores hujus originis rationes iniverunt, Phil. Knipschild,
Matthæus Stephani, qui sine dubio in Petrum de Andlo intuentes, in
eumque defixi hoc tale prodiderunt, ille in erudito opere de fidei com-
missis, hic de jurisdictione, quos eò magis puto excusandos, quia fide
alienâ scripserunt. Nec ab iis vestigiis discesserunt genealogiarum
scriptores Hieronymus Henninges, & eum ferè sequitur Elias
Reusnerus, qui ab Hermanno Comite Veronensi & Paduano origi-
nem stirpis nullo vera antiquitatis documento, reperunt, ille t. 3. part.
1. p. 239, hic Βασιλικῶν p. 511. Ejusdem sententiæ fuit Rudolphus
Diephold geneal. hist. p. 105. Paulus Henznerus itinerar. p. 21. qui
non quod ipsi certis indiciis exploraverunt, sed quod ab aliis tradi-
tum acceperunt, enarrare voluerunt.

II. Principio magnum patriæ meæ, &
Serenissimis posteris suis decus lumenque attu-
lit Hermannus, primus Badæ Marchio, * idem-
que Hermanni Marchionis Hochbergæ filius,
& avito jure multorum Brisgojæ prædiorum
heres. Qui procreavit Hermannum, hujus
nominis II. Principem multis magnisque la-
boribus domi & militiæ perfunctum: cujus
singularem prudentiam non minoris æstima-
re debeo, quam summam fortitudinem, qua
ita eminuit, ut æque apud finitimos, ac apud
exteros celebraretur. Is ex Bertha conjugē
suscepit Hermannum III. præsentia animi, stu-
dio-

dio in imperatorem, rei que publicæ amore ne-
mini secundum. Quo factum est, ut non
solum plurimos suæ ætatis Principes fama
meritisque anteiret, sed etiam Friderico Aeno-
barbo, Sveviæ nostræ duci quondam ac Ro-
manorum imperatori augusto manu consiliis-
que operam probaret, atque ab eo multam &
magnam gratiam iniret. Cumque fides &
virtus magnam ipsi dignitatem conciliaffent,
tum hoc illi tribuit imperator, ut is, pro ea po-
testate, quam in regno Italiæ obtinebat, ei Ve-
ronam attribueret, cum ut præmium fortitu-
dinis in bello Mediolanensi demonstratæ ca-
peret, tum ut magnitudinis fideique apud po-
steros æstimandæ monumentum haberet.
Quamquam ex eo tam insigni luculentoque im-
peratoris beneficio vulgus pro insita levitate
occasionem fabulandi arripuit, quasi Herman-
nus ab externa regione in nostras terras dela-
tus, non posset nativo domesticoque Principis
Germaniæ decore gloriari. Sed quale id sit,
facile intelligunt, qui, unde quæque familia or-
ta

ta sit, accurate atque ex veris monumentis sci-
uot.

* Quatuor sunt Marchionatus auspiciis & dignitate insi-
gniores, quorum duo, qui etiamnum illud nomen retinent, constitu-
ti sunt ad defendendum Germania limitem contra barbaros, ac di-
gnitatem ab armis ceptam, non in umbra, sed sub pellibus demon-
strarunt, adeo quidem, ut moribus legibusque imperii primo heredi-
tarias, deinde juribus regalibus praeclatas marchias consequerentur,
post ipsis etiam ducibus, quorum maxima semper in republica no-
stra prerogativa fuit, exaequarentur. V. Dominic. Arumæus vol.
3. disc. 10. §. 13. Jodocus Coccius, qui in Alsatia & Alemannia an-
tiquitatibus praclare versatus est, quemque Aubertus Miræus sub-
inde sequitur & laudat, in Dagoberto cap. 11. Plerasque Marchi-
as, praecipue Saxonicas, condidit Henricus Auceps, Misnensem & Lu-
saticam contra Bojohemos & Polonos, Holsaticam Slesvicensem,
qua hoc nomen amisit, contra Danos, quorum nomini incrementisq;
Holsati cum primis omni tempore adversati sunt, Brandenburgicam
contra Henetos atque Obotritos. Alb. Cranzius Vandal. III. 16.
Georg. Fabricius orig. Saxon. 1. 2. pag. 115. Chronicon. MSPT.
Marchionum Lusatiae à principio: Ubbo Erumius rer. Fris. lib. 6.
Moravica contra Ungaros pariter & Sarmatas est constituta, Mart.
Boregk chron. part. 1. p. 76 ubi Bretilaun primum Moraviae Mar-
chionem nominat, quippe quòd is primus fuit, qui illam regionem ad
ducatum * Bohemiae, tanquam ejus contra Ungaros Polonosque Mar-
chiam adjunxit. Marchionatus Burgovia, qui A. 1283. amisit ve-
teres dominos, satis superque intelligi potest ex Chronico Augustano,
annalibus Crusii & Zeilleri. Idcirco restat Badensis, qui jam a-
vo Conradi III. certis atque indubitatis monumentis celebratur. Mo-
nachus Weingartensis ab Henrico Canisio editus Herimannum
Ungarosque Mar-
utilis atque opportuna etiam jacebat. Postea quàm Bohemia regnum facta est,
sec. XIII. ex capite uxorio ducatum Sveviae præterdit, quam Wenceslaus uno-
culus, acceptis XM. libris argenti, cessit, Zeiller. Chr. Svev. ad an. 1190. Is ducatus
sanè fuit inter Germaniae antiquissimos, V. Barth. Schobingerus ad Joachimi Va-
diani antiqv. p. III. Chronicon Weingartense p. 218. 219. Qui extinctis in Conra-
dino Hohenstauffis, à Rudolpho Habsburgio Rudolfo filio est attributus.

Marchionem de Baden nominat, qui cepto inter Guelfonem & Fri-
 dericum Hobenstauffsum disfidio interfuit, & jam illo tempore fama
 auctoritateque valuit, de Guelfis Principibus p. 203. Neque me fu-
 git, Marchiam ad balneas jam in diplomate Dagoberti commemo-
 rari, fuisseque adeo antiquissimum ibi limitem Rheni, cujus cura cu-
 stodiaque semper maximi habita est, adeo ut tandem concessu impera-
 torum dignitatem feudi Marchiae regalis vere meritoque nanciscie-
 retur. Videatur diploma apud Jodocum Coccium in Dagober-
 to cap. 18. Quare Marchia Badensis jam ante Friderici Aenobarbi
 tempora sine dubio fuit instituta, contra quam vulgo existimant, qui
 tamen ne sic quidem inter se conveniunt, & dissimiles rationes sub-
 ducunt; alii A. 1153. alii 1185. numerant. Marchia Hochbergica,
 qua propaginem, * non stirpem mutavit, ante Hobenstaufforum æ-
 vum Saliquis imperantibus claruisse memoratur, quandoquidem
 Bertholdus Constantiensis Hermannum Marchionem, Bertholdi I.
 Zaringiae ducis, filium, eundemque Bertholdi II. fratrem, monumentis
 commendavit, qui jam illis temporibus Hochberge marchio fuit, quiq;
 anno MLXXIV. decessit, in chron. ad d. A. Ut vel id indicio esse pos-
 sit, Marchias non primo ab excessu Lotharii II. esse ceptisse hereditari-
 as, quod tradit Simon Schardius in lib. de Principum Elect. orig.
 cap. 7. p. 62. Nam Henricum Aucupem constituisse Marchias, vel ex
 solo Helmoldo intelligamus, Chron. Slav. l. I. cap. 8. Adeo ut tem-
 pore Ottonis III. pleraque Marchiae jam tum hereditariae fuerint,
 quod de Misnensi probare in promptu est ex Detmaro Merse-
 burgensi lib. 5. Fuitque Otto alias facilis & promptu in impertiendo
 hoc tali jure, quod exemplo comitatus Hojensis docere liceat ex diplo-
 mate, quod extat apud Miræum in codice donationum piarum
 cap. 41. Quamquam ex eo non sequitur, omnes comitatus praefectu-
 rasque sub illud tempus primum ceptisse fieri hereditarias, ut visum id
 quidem est Miræo. Omnino autem hoc dabo verum esse, quod ex
 Aimoino conficit Alphonsus Delpene de Marchionibus Gothiae p. 3.
 Ceterum regum imperatorumque Saxonum instituta imitati sunt Sa-
 liqui, & superioris Germaniae limitem praesidiis praefecturisque orna-
 runt. Venit hic mihi in mentem Davidis Chytræi, & Martini
 Plesii Wilsenacensis, qui Marchiam Badensem ab Henrico Aucupe

* Una enim
 est familia,
 lineae tan-
 tum diver-
 sae, ut praeter
 antiqua
 monumen-
 ta, etiam
 scriptores
 recentiores
 Münsterus,
 Befoldus
 confirmant.

B

con-

* In aliam contra Gallos institutam memorant, * quippe quorum irruptio-
 sententiam nes non minus sepe, ac barbarorum, formidabiles fuerunt, ille
 discessere Ni- Chronic. Saxon. lib. 3. à principio, hic oratione de laudibus Mar-
 colaus Myler chie Brandenburgensis p. 9. Proinde ut aditus Rheni custodiren-
 ab Ebre- tur, & cursiones Francorum occidentalium impedirentur, in lo-
 bach arco- co tam commodo opportunoque Marchiam fuisse institutam, rerum
 log. Ordinū periti existimant, ut quemadmodum Marchie inferioris Germanie
 imperial. c. 6. inprimis contra Slavos, Polonos & Danos, ita hæc nostra Marchia
 p. 61. & ff. 3. superioris Germanie maxime valeret & muniretur contra Gallos,
 n. 10. & Jo. Quod affirmavit Christophorus Befoldus, atque ex doctissimo
 Christ. Wa- JCTO Udalrico Zasio retulit Caspar Manzius part. 2. jur. publ.
 genseilius, tit. 12. ff. 3. n. 10. In cuius officii partibus obeundis summum laborem
 qui Marchi- studiumque & virtutem constantiamque maximam nostrates Sere-
 am Baden- nisimi Marchiones non minus Germanie, quam universæ Europæ nu-
 sem à Carolo per demonstrarunt, & Austriam, qua cum antiquissimas necessitudi-
 M. institutã, nes contraxerunt, novis etiam recentibusque beneficiis affecerunt, fir-
 nullis tamen mi proposito, nec animo dissimiles, & certe repetitis ex vetustate au-
 Carolingicis spiciis exemplisque, fato ita patriæ nostræ dati, ut Gallos ab invaden-
 nixi monu- do Germanie limite manu consiliisque prohiberent. Quare nec an-
 mentis, affir- nales nostræ gentis, neque res atque patiuntur, ut Serenissima Fa-
 mant: à qui- milie huic aliam originem, quam Germanicam attribuamus. In
 bus & mode- quo consentiunt Martinus Zeillerus, vir totius Sveviæ peritissi-
 ste & confide- mus, in Germania Nov. antiqva cap. 9. p. 226. & CL. Herman-
 ratediver- nus Contingius annot. ad Lampad. part. 3. c. 5. c. 191. Quamquam
 sum sentio. Christophorus Lehmannus, qui omnem alioqui & utilem operam
 eruendis Germanie antiquitatibus impendit, ac juvit hæc studia, &
 præcipue ornavit, in originibus Badensibus hæsitavit, atque in his &
 plerisque aliis, præsertim Turingiæ rebus, solite diligentie partes nu-
 merosque non explevit, chron. Spirens l. 4. cap. 7. p. 296. Rectius
 de hac origine & scripserunt & senserunt Nicol. Rittershusius in
 exegef. histor. genealog. p. 140. D. Phil. Jacob. Spenerus Syllog.
 in famil. Bad.

III. Ordo & ratio argumenti postulant, ut quemadmodum Principes nostri regiones suas auxerint, & turbata sæpe republica, rebus suis in tempore summo conatu maturoque iudicio consuluerint, tradam. Etsi enim fortuna interdum ipsorum causam optimam destituit, tamen omnia aduersa fortissime pertulerunt, & vitæ jurisque sanctimonia a vitam gentis suæ laudem retinuerunt. Illud hic est memoratu dignum, quod cum Hermannus, quartus ejus nominis *Marchio*, ad conservandam Friderici II. imperatoris auctoritatem omnia consilia sua referret, iisdemque in castris esset, multas sane & magnas difficultates superaverit, & junctis viribus consiliisque effecerit, ut immorigerus & perduellis imperatoris filius, cui Henrico nomen erat, armis victus in custodiam traderetur, resque publica factionibus distracta iterum pace frueretur. Illi, partitis antiqui patrimonii principalis rationibus, *Marchia* Badensis obtigit, quam summa virtute atque industria administravit, & tumultibus bel-

li civilis, quod Henricus Hohenstauffiæ gentis princeps concitaverat, ereptam in tranquillum statum redegit. His præclare gestis, magnum & fortitudinis, & auctoritatis suæ fructum cepit, & Sveviam pariter ac principatum suum, omni honore ornavit firmavitque. Inprimis autem connubio Irmengardis & opes & potentiam auxit, adjectisque superiori hereditati oppidis Durlaco, Pforzheimio atque Etlinga, ab Imperatore Friderico II. impetravit, ut totum hoc uxorii juris negotium publicis tabulis ratum haberetur. Id cura providentiaque sua consecutus, rem publicam omnibus modis juvit, & ubi posset, ex impendentibus calamitatibus eripuit, ac pro altitudine animi sui existimavit, illa salva & florente non posse esse pejori loco res suas. Cujus voti cum vellet esse compos, nullum quidem instaurandæ augustæ dignitatis locum prætermisit, sed pro turbido illorum temporum statu non semper obtinere potuit, quod optavit, quodque omni opera & studio, quantum in ipso erat, curandum suscepit.

pit. His molestiis periculisque anno **M CC XLII.** defunctus, reliquit filios Hermannum V. & Rudolfum, quorum prior jure matrimonii cum Gertrude, Austriæ herede contracti, in spem possessionemque ejus ducatus venit, & causam hanc præsentis animo contra Ottogaram Bohemiæ regem, etsi virium armorumque fiducia nixum, propugnavit. Cujus filius Fridericus, successionem nactus, studio Hohenstauffiæ necessitudinis, ad gerendum bellum contra Carolum Andegavensem incitatus, cum armis confertis, hosti diutissime restitisset, impetumque maximum sustinuisset, tandem præter spem in eorum potestatem venit, & nulla interposita parcendi ratione, indigne ac præter moris principalis exemplum, anno **M CC LXIX.** in urbe Neapolitana capitis supplicio est affectus. Ejus atrocissimæ vindictæ auctor atque impulsor fuit Clemens IV. Pontifex, qui captabat occasionem delendæ Hohenstauffiorum stirpis, & ultionis nonnisi exitio Conradini, & necessariis sociisque ejus Friderici Ducis ter-

minandæ. Neque id Gallo ad spem domi-
natus elato displicebat, quippe qui ut sese occa-
siones darent, ita iis uteretur, regni potiundi
opportunitatem eo minus neglecturus, quod
ipsi ultro offerretur. Quamquam enim incle-
mentius cum Conradino & Friderico actum,
illi etiam avitum regnum præter omne jus ere-
ptum fuit, tamen Pontifex prius conquiescere
non potuit, quam universa Hohenstauffiorum
familia, quippe quæ Romanæ sedi multas ha-
ctenus molestias attulisset, & jam in proximo
regionum suarum aditu collocata, opibusque
& viribus valida, ejusque adjutor fide & fama
innoxius pari fato excinderentur. Ita vero
Fridericus & infelicem potentia, & succes-
sionis in ducatu Austriae finem habuit, Prin-
ceps longiori ævo, & meliori fortuna di-
gnus.

* Plerique Scriptores Hartmannum appellant, cujus jus in
ducatum Austrio - Babenbergicum (postero enim tempore ad Au-
strio - Habsburgios pervenit, apud quos in Archiducatum transit)
ex subiecta genealogia aperte palamque est declarandum.

Henri.

* Fr. Iren. exeg.
l. 3. c. 75. cum
quo conf. Job.
Cuspinianus,
luculentus re-
rum Austria-
rum scriptor.

Henricus I. ex Austrio-Babenbergicis Dux Austria
a Friderico Aenobarbo ann. 1156. crea-
tus, al. sed perperam, 1161 numerant.
Diploma confirmationis a Friderico II.
editum extat in Jo. Cuspin. Austria, ex
quo attulit Mart. Crusius annal. Svec.
dodec. tert. part. 3. c. 2. pag 58.

Leopoldus VII. Henricus II. Agnes.
virtuosus, Austria
& Stirie Dux. *

Leopoldus IX. gloriosus. Fridericus Catholicus. Cunigundis.

Leopoldus IX.
premature
mortuus.

Fridericus
bellicosus.

annis isq; ultimus

Dux Stirpis Austrio - Gertrudis

Babenbergicæ ann.

1264. al. 1226. †

Henricus III. Constantia. Gertrudis. Agnes Mar-
de Medlinga.

garetha ux-
Premisl. Ot-
togari, re-
gis Bohem.

1. Ux. Ladislai Marchionis
Moraviae.
2. Hermanni Marchionis Badensis,
qui Austria administrationem suscepit.

Fridericus.

Agnes.

jure matris

1. Ux. Udalrici (Ulrici) Ducis Carin-
thia a. 1240.

Dux Austria

familie Ba-

2. Meinbardo Comiti Tirolensi, al.

densis 1268. †

Ulrico Comiti Heuburgi.

Henricus. Elisabetha, Alberti Comitis
Habsburgii Rudolfi Habsburgii
Cæsaris F. Uxor. In quo cepit
nomen titulusque Ducis Au-
strio-Habsburgii Anno 1283.
quando a patre in ducatum
Austrie & Stirie dominium
possessionemque est inauguratus

Quibus positis atque confirmatis, vel primo aspectu apparet ratio juris ad Badenses Principes devoluti. Nam in Austria extinctis maribus successio etiam pertinet ad fœminas: unde sequebatur, ut Gertrudis Henrici Medlingensis filia, defunctis in universum virilis sexus liberis, tanquam ordine succedendi proxima, jure & exemplo illius regionis prerogativam successionis obtineret, atque adeo hoc jus ad Filium Fredericum vere atque efficaciter transmitteret. Proinde Constantia Gertrudis & Margaretha Henrici Medlingensis sorores, eum ducatum jure fœmineo constantem, Gertrudi, Henrici Medlingensis filia, quippe ad quam proxima & paterna successione jam delatus erat, nullo juris obtentu, nulloque rationis colore, præripere potuerunt. Quamquam Premislaus Ottogarus Bohemia Rex, vi potentiaque nixus, pro more suo insolenter agebat, & pro partiendo ducatu annitebatur, propterea quod Margaretham in matrimonio habebat. Cumque eo nomine periculum rei publicæ impenderet, omnis cura ab Hermanno est adhibita, ut pax conservaretur, & importunis etiam Bohemi postulatis non plane nihil ex temporum necessitate concederetur. Margaretha enim ipsius uxor, cujus jus propugnabat, ab Hermanno alienior, hanc invadenda Austria occasionem Bohemo attulit, malo suo post imparis connubii fatum experta, usque adeo, ut præter meritum ab Ottogaro repudiaretur. Neque hic admissa impune tulit, & Rudolfo Casari, sua & imperii auctoritatis vindici, justas tandem pœnas dedit. Sed horum actorum capita in Austriis Bohemicisque scriptoribus cumulatissime inveniuntur. Eo Conf. Albertus Argentinenf. Chron. p. 102. Chron. Colmar. pag. 46. Johan. Nauclerus Chron. vol. 2. gen. 43. p. 966. Hieronym. Megiseri Chron. Carinthiæ. l. 8. cap. 37. p. 903. Pro justitia successionis Badensis vid. summam Franciscus Irenicus exegef. Germ. l. 3. c. 72. & 105. Martin Crusius, qui Johannis Cuspiniani Austriam in pertexenda hujus argumenti historia sectatus est, annal. Sjev. dodec. tert. lib. 2. part. 3. c. 3. Phosphorus Austriacus Lovanii editus part. 1. c. 36. Johan. Limnæus ductus ex Gerardo de Roo fontibus l. 1. l. P. c. 2. n. 12. in famil. Austr. Demum notandus est in parte genealogiæ Austr. Elias Reufnerus, qui pro Leopoldo VII. Henrici Ducis Austria filio Ludovicum VII. scripsit,
Baci-

Βασιλικῶν p. 202. Caterum conspectus Marchionum Badensium, quorum series ad hunc contextum attinet, est talis.

Bertboldus I.

Bertboldus II. Hermannus Hochbergicus.

Hermannus I. Bada Marchio.

Hermannus II.

Hermannus III.

Henricus, auctor propaginis Hochbergice. Hermannus IV. Fridericus auctor propaginis Badensis. ἀναίς.

IV. Cujus familiae cum laudi, tum fortunæ tribuendum est, quod cum summis Principibus necessitudines contraxit, & pariter amicitiam cum vicinis, remque publicam honestis consiliis firmavit. Præcipue ad hujus stirpis incrementa permagnum momentum attulit Zaringiorum * obitus, quippe quo factum est, ut pluribus beneficiis clientelisque ornaretur: nihilo secius potentiam splendoremque facinoribus bellicis amplificavit, & cum Rudolphi I. Cæsaris auctoritas peteretur, hostium

C

im-

impetum represit fortiter atque infregit, imperiumque difficultatibus & periculis longe gravissimis implicatum felicissime liberavit. Nam ita comparatum est, ut quandocumque magnæ resplicæ florent, virtute disciplinaque Principum fulciantur: contra fit, roburque illorum fere attenuatur, si non habeant, quibus summam belli administrationemque rerum maximarum tradant. Quare Austriæ prosperum evenit, quod, cum Ottogaro regi Bohemix justum legitimumque bellum faceret, Henricum Hochbergium Badensem Principem, cujus tunc & summa rei militaris scientia, & exploratissima instituendi ducendique exercitus ratio erat, fide sibi obstrictum habuit, quippe qui ejus sane difficilimi belli, in quo Rudolphi I. rei que publicæ nostræ honos vertebat, socius adjutorque fuit, & magna excellentique virtute sua ejus conficiendi optimam utilissimamque viam inivit. Illius posterius omni laude fortunaque floruerunt, & animos a factionibus alienos, in tranquillitatis concordiaque studio
defi-

defixos habuerunt. Idcirco rebus pacatis sua quisque eorum tenuit, & postquam Henricus & Rudolfus principatum, partitis rationibus, possederunt, duæ propagines ortæ sunt, quarum altera Hochbergica sigillatim, altera Susenbergica dici cœpit. Quarum illi magno constitit frugalitas, quam connubio multum auxit, & dynastiam Usenbergicam inferiorem ad vetus Marchiæ Hochbergicæ patrimonium hoc, iusto legitimoque titulo partam, adjecit. Reliqua ejus pars, quæ superior nominatur, ab Hefione, ejus propaginis Marchione, honestis conditionibus comparata est: cum enim is occasionibus rerum suarum prudenter amplificandarum uteretur, venum expositam haud parvo pecuniæ impendio redemit, atque ad avitum Hochbergæ principatum adjunxit. Ejus frater Otto auspiciis Leopoldi Archiducis contra Helvetios militavit, & collatis cum hoste signis apud Sempachium fortissime pugnans cecidit, posterisque suis hoc laudis studiiqve in Austrios monumentum reliquit. Inter has

C 2

tam

tam eximias luculentasque fortunæ accessiones sola orbitas impedimento fuit, siquidem propago Hochbergica in Ottone III. cœlibe, Principe vita & proposito constanti, defecit, ut jam cœlesti quâdam providentia propago Badensis cresceret, maximisque beneficiis cumularetur. Otto enim, de quo tradidi, res suas ita constituit, ut, si quid ei humanitus eveniret, omne jus imperiumque Marchionatus Hochbergici & dynastiæ Usenbergicæ vero ac perpetuo jure ad Bernhardum, Badæ Marchionem, deferretur. Qui præterquam quod Ottoni necessitudine conjunctus fuit, præsentique pecunia successionem in utraque regione rite solenniterque est pactus. Quibus rebus evenit, ut propago Susenbergica in Rudolfo III. cœpta, jam sola superesset, atque suis præsidiis innixa, in successoribus usque ad Philippum, qui anno M D III. decessit, continuaretur.

* Principes nostri, qui initia generis ducunt a Zaringiis, Zaringii autem a Vindonissa Comitibus, Alsatia ac Brisgovie Landgravis, * cum de imperatoribus Hobenstauffis, tum de Austriis fide industriaque singulari semper præclare sunt meriti, adeo ut in antiquis Friderici I. & Friderici II. Imp. tabulis eorum sæpe fiat mentio, & ab historicis subinde ac merito ipsorum memoria celebratur. Cetero-

* Fr. Gvilliman. de Ep. Argent. p. 285.

terroque in linea Hochbergica, quæ post in ramos abiit, iterumque coaluit, atque inde omne jus ad agnatos Principes nostros transit, multum obscuritatis difficultatisque habet propter historicorum veterum negligentiam, quæ hic non semel est a nobis deprehensa. Namque multi hesitant & subverentur, ne vulgares genealogiarum libri, dum Henrici lineæ Hochbergicæ conditoris liberos posterosque supputant, uno gradu abundant. Nos & sequimur & tuemur genealogiam Conradi Rittersbusii, accurate (nisi quod perperam Principes nostros ibi Marchiones Badenses appellat) concinnatam, & cum Henricus II. Rudolphi I. Marchionis Hochbergæ filius memoratur, nullum gradum abundare persuasi non vanis documentis sumus. Dubitat quidem Matthæus Merian in deduct. genealog. Serenissimor. Marchion. Badensium, sed nil causa fuit, cur dubitaret: tantum abest, ut negare ausit, quod constanti scriptorum consensu comprobatur. Conf. Syllog. genealog. Phil. Jac. Speneri in famil. Badensi, qui erudite monuit, plerosque genealogos confundere Hobenbergios Comites cum Marchionibus Hochbergicis, (quos discriminis causa Hochbergios alii scribunt) inter quos sunt Hieronymus Henninges, & qui hunc sequi solet, Elias Reusnerus.

V. Nihilominus propago Badensis, quæ distincte speciatimque sic nominatur, ab Hermannno IV. inde spectata fortitudinis documenta passim dedit, & usu rerum experientiaque belli summopere enituit, ut nullas nisi recte agendo vias reperiret, quibus id, quod vellet, utilissime consequeretur. Eaque Austriis ut sanguine & officio semper fuit conjunctissima, ita præcipuum laudis suæ fructum in magnanimitate positum duxit, & libertatem au-

fortitatemque suam omnibus modis propu-
gnavit. Inde postquam venit in spem capiendæ
partis Svevorum ducatus, qui, sumto de Con-
radino supplicio, veteres heredes amiserat, ar-
mis cum Rudolpho Habsburgio est commissa,
non ut alienas possessiones aliis eriperet, a quo
pravo more semper abhorruit, sed ut testare-
tur, neque vires, neque animos sibi deesse, cum
pari æquoque jure niteretur. Etenim cum
stirpis hujus Principes Hohenstauffios antehac
multis modis sibi devinctos habuissent, gene-
risque & meritorum suorum certe memores
essent, exempla que aliorum intuerentur, qui
amplis ejus ducatus possessionibus inhiabant,
se quoque decere existimarunt, ut ejus ducatus
portionem captarent, cujus & salutem & jura
jam diu ante defendenda suscepissent, atque a-
deo commeriti fuissent, ut ex eo quoque fru-
ctum caperent, propter quod tam enixe Hohen-
stauffiis studuissent, atque tam multa onera
sustinuissent, & amplissimo Marchionum Sve-
vicorum munere perfuncti fuissent. Verum
quia

quia Rudolfus Cæsar familiam, recens augustis honoribus exornatam, firmaturus, totum fere illum ducatum, in quo potentia Austriacæ multum situm erat, in fide clientelaque sua esse optabat, ut eum lege beneficiaria Rudolfo filio impertiretur, pluribusque munimentis insisteret, majoremque domui suæ, quam prudentissimus Cæsar jam Germaniæ regnatricem destinabat, opportune compararet. Neque eum opinio sua fefellit, neque Badenses nihil pro jure suo tentandum putarunt, quando Rudolfus senior, alter Hermanni IV. quem sæpe laudavimus, filius, tempore interregni pleraque ejus ducatus loca in ditionem suam redegit, de quorum possessione ægre decessit, lisque armis est disceptata, usque dum gravi utriusque ratione finiretur. Eo tempore Durlacum, quod Hermannus IV. connubio Irmengardis, Henrici Palatini, orti ab stirpe Guelfica, filia, acquisiverat, iniquissimam fortunam subiit, & excitato inter Principes dissidio pertulit calamitates longe maximas, crudeliterque est direptum.* De hinc
re-

rebus compositis, Cæsares non modo reveren-
ter habuerunt, sed etiam fidelem egregiamque
operam navarunt, hocque animo & sententia
præditi fuerunt, ut capitis sui injurias nunquam
sibi esse negligendas putarent. Nam Ludo-
vico Bavaro, successoribusque Lutzburgicis,
& imprimis Carolo IV. Austriisque, majestatem
imperii tutantibus, & manu, & consiliis, cum
opus esset, præsto fuerunt.

* *Franciscus Guillimannus de Episcopis Argentinensib. p. 303.*
atque ante hunc Johannes Nauclerus vol. 2. gener. 43. p. 966. qui nar-
rat, marchionem fuisse inter eos, qui bona regni violenter sibi usur-
passent post exclusionem Friderici II. & posterorum suorum. Ve-
rum spe fiduciaque juris, quod sibi in ducatu Sveviae tribuebat, cujus-
que possessionem tenebat, Rudolfo Casari restitit, nulla tumultuandi
cupiditate, sed studio verinendi ea, quæ extincto Conradino, quem,
ut verba sunt Blondi, Carolus Andegavensis tam detestando, quam
semper alias regibus & præstantibus insveto principibus more,
exemploque securi publice percusserat, Ital. illustr. reg. tert. p. 315.
ad se jure propinquitatis vicinitatisque devoluta existimasset. Alio-
qui nullam tyrannidem affectavit, etsi Conradum IV. a quo fatale
Germaniæ interregnum, quo Rudolphus Marchio insigniores ducatus
Sveviae portiones tanquam ad se pertinentes occupavit, numeramus,
sociatis cum Hermanno, Thuringiæ Landgravio, armis est adortus, a-
more erga Pontificem, qui detestatione & diris formidabilem se Ger-
manis præstabat, adeo ut illi potius, quam patriæ legibus Principes
seculi miseris illis afflictisissimisque temporibus obtemperarent. Per-
inde adjuvit Richardum, quia satius duxit, isto turbato patriæ statu
aliquem sequi, quam neminem sequendo inter factiones perire. Post
vero quam Rudolphus Habsburgius Casar leges & libertatem imperio
reddidit, totum Sveviæ ducatum repetere sibi, filioque addicere stu-
duit,

duit, ut, quia suscepisset administrandum propugnandumque imperium, simul novis possessionibus familiam suam firmaret. Quod cum anno 1283. perficeret, repugnavit Rudolphus Marchio, atque ea ex causa multas calamitates molestiasque maximas perferre est coactus. Fuitque hoc indicio verum esse usuque probatum, quod olim scripsit Cornelius Nepos, proximorum odia esse acerrima. Sane autem pra aliis magnum detrimentum ei intulit episcopus Argentoratensis Conradus, eius nominis III. in quam sententiam auctor Chronici Colmariensis hac memoria prodidit: Conradus de Lichtenberck Episcopus Argentinensis castellum Türlac per ignem destruxit, & quae in eo reperit, deportavit, ad an. 1279. Eam fortunam cum resistendo frangere non posset, patiendo vicit, moderatque omnia mala tulit, & anno 1288. natura debitum reddidit Princeps, consiliis & manu promptus. Cumque ab eo quodam temporum fato alienior fuisset Rudolfus Caesar, tum ex necessitudine Hochbergica Henricus ad societatem belli, contra perduellem Ottogarum gessit, sese adjunxit, & salutem Caesaris imperiique summa cum fortitudine & fide propugnavit, ut sic quoque domus Austria virtuti hujus stirpis plurimum deberet. V. supra §. 5.

VI. Nec modo in concordia retinenda, sed etiam in justitia administranda laudem raram sibi compararunt, & nulla gratia odioque impelli se aut impediri passi sunt, foederaque etiam saepe recusarunt, ne injuriae inferendae occasionem quaerere videri possent. Quod usu ipsis venit, quum rerum potente Carolo IV. foedus Alsaticum * pangeretur, siquidem, ut saepe in rebus humanis fit, subverebantur, ne per istud suspensiones diffidentiaque excitarentur, vicini ac socii quoque modo perturbarentur.

D

qvi-

quibus sub tutela & imperio Cæsaris pacate vivendi ratio constare deberet, ut obsequentes essent legibus, & iussa decretaque publica sine studiis & factionibus amplecterentur, satis munitos se existimantes, si in fide sua permanerent. Quare cum Maximilianus I. pœnam proscriptionis promulgasset, & Philippum principem Electorem Palatinum a vitis possessionibus multandum edixisset, solus inter vicinos nostræ gentis Principes se continuit a bello Christophorus Marchio, fuitque hoc animo, ut diceret, eam sibi esse amicitiam & necessitudinem cum Palatino, ut ex ejus miseriis nullum parare sibi commodum cupiat, hanc crescendi rationem iniquam & prope erubescendam existimans, quæ ad opprimendum finitimum nulla quidem sibi injuria cognitum spectaret. ** Quare etsi superiore Caroli Patris fortuna moveri poterat, ut ea data occasione farciret damnum, quod is proximo bello Moguntino acceperat, tamen mansuetudinem quasi medicinam animo adhibuit, ut facile ab omnibus intelligi posset, eum nihil minus velle, quam ditescere ex alieno malo,

lo , summo moderationis & fidei erga finiti-
mam domum Palatinam exemplo , quod pari
studio & constantia adhuc probant , armisque
Gallicis una mente & consilio resistunt , dum
hodieque id agunt Nostrates Principes , ut Pala-
tini fortunam pro sua habeant , eique inhonesta
ac justa defensionis causa animo copiisque pa-
rati adsint , & caput imperii summamque rerum
tam fideli consilio , quam forti manu propu-
gnent , refracto nuper Rheni claustro , quo terror
Gallici nominis magno cum patriæ damno
continebatur , adeo ut inde vim impetumque
in proximas regiones rex iste inultus aliquandiu
faceret , & ferro flammisque vastaret , perinde ac
si in eos armis vindicandum esset , qui fidorum
principum partes officiumque præstarent.

* Albertus Argent. Chron. an. 1353. asseverat , Marchio-
nem Badensem noluisse *esse in liga* , repetitque inde Gvilliman. de
episc. Argent. p. 375. *Nam tenebat memoria Caroli IV. morem , qui*
magis in ornandam amplificandamque Bobemiam , quam in custodi-
endam Germaniam incubuit , studioque in Gallum , Alsatiam Mar-
chiamque periculo exponebat , rogatusque opem moras necessebat , &
tediis calamitatibusque eas regiones consistari sinebat , præcipue
quum irritati Angli Gallorum , quibus Carolus studebat , hostes o-
mni fœditate ibi grassabantur , quod post accidit anno 1362. Albertus
Argentines. & Didacus Apolephtes , qui relecto nomine est A-
brahamus Hofemannus , ibidem. Tum ipsius animo occurrebant

damna temporibus Hermanni senioris, & Hermanni VII. finibus Marchia illata, quæ studio pacis resarcire quodammodo, majusque periculum avertere tutius videbatur, eo magis, quod sciret, comitem Wirtembergicum metu magis, quam amore ad ligam illam adductum, Argentinenf. an. eodem: quæquam ita se gerebat Marchio nostras Weckerius, ut Carolus IV. omni alioquin studio voluntateque ei conjunctus esset.

** Verba ejus, quæ doceant fidem constantiamque Principis admirabilem, ex Palatinis monumentis prolata videas apud scriptorem Palatinum Daniele Pareum hist. Palat. p. 246.

VII. Cum vero nostrates Principes pro amore justitiæ & pacis neminem læderent injuriave afficerent, juraque imperii & sua fide curaque maxima custodirent, tum summa integritatis laude semper defuncti sunt, & necessitudine potius conjunctioneque animorum res suæ domus stabiliverunt, quam animos ad externa incertaque adjecerunt: itaque cum proximi essent propinquitate iis, qui hereditate relicta decesserant, successionemque niterentur, regiones eo jure ad se devolutas in fidem ditionemque suam acceperunt, & nihil, nisi justum æquumque esset, acqvirendum censuerunt. Raro enim diuturna sunt & perpetua, quibus per vim potiuntur Principes, luuntque persæpe heredes, quorum poenas effugiunt parentes, ut sentiant posteris, justitia stare principatus, firmarique

riqve pietate potentiam, temporumqve fortu-
nam malis imperantium moribus converti.
Contra quam vicissitudinem honesto acqvi-
rendi modo nostrates Marchiones se munive-
runt, & partim aditis hereditatibus, partim em-
ptis possessionibus patrimonii rationes juste fe-
liciterqve amplificarunt, & litem nomine affini-
tatis a Ludovico, Longavillæ duce motam, pa-
ctione finierunt: quod cum ad utilitatem no-
stratis nationis pertineret, & res patriæ ita ferret,
ut controversia, quæ in foro judicioqve Spiren-
si agitabatur, incitamentumqve belli esse pote-
rat, amica compositione terminaretur. Post-
quam enim Philippus, Hochbergiæ propaginis
ultimus, anno clō lō III. in vivis esse desiit, ejus
hereditatem crevit Christophorus Marchio Ba-
densis, in quam sententiam factum est succes-
sionis pactum, quod in annum clō CCCC XC.
incidit, & non modo jure sanguinis nitebatur,
sed etiam tabulis a Maximiliano I. Cæsare datis
subsignatisqve novem post annis est confirma-
tum, * more imperii perantiqvo & sancto, quo
nulla successionum pacta inter Principes valent
& succedendi jus tribuunt, nisi a Cæsaribus

D 3

fir-

firma rataque habeantur. Quare cum haud ambiguum Christophori jus esset, Cæsarque acta necessariorum Principum comprobasset, nemo fuit, qui eum in jure suo interpellaret, nisi quod Longavillæ dux prætextu juris uxorii Susenbergam Rœtelamque sibi vindicaret: quod ibi frustra tentatum esset, jurisque sui rationes demonstrasset Christophorus, quod pacta omni ratione valida rescindi non possent, nec irrita reddi, subjectus utrique ditioni populus fide ac jurejurando Christophoro Marchioni est devinctus: mox dissidium hac lege compositum, ut pecunia satisfaceret Longavillano, numeratisque ducentis & quinquaginta millibus aureis tota ejus prætenso, non quidem necessitate juris, sed amore studioque pacis, redimeretur. Res utrinque diu deliberata, & tandem communi voluntate ad exitum perducta non mediocriter illustravit Badensis familiæ mansuetudinem, & ad dignitatem pariter quietemque publicam pertinuit, & facultates viresque Principum nostratum auxit atque confirmavit. Cum enim aliorum consilia persæpe eo spectarent, ut de
alie

alienis certarent, & opes fortunasque, quibus possent artibus, ad se transferrent, tum diversam viam ingressi sunt nostrates, & rectis sincerisque animis boni publici rationes confecerunt, & a turbis offensionibusque alienissimi fuerunt, quin & factorum suorum rationes, mentemque de non conturbandis aliorum rebus publicis maximeque illustribus exemplis declararunt, & cum nullo jure vinci possent, retinendæ concordia causa ipsi se vicerunt, officiumque fortissimorum Principum, non in bello modo, sed etiam in toga, raro quodam & singulari gloriae documento, præstiterunt.

** Annus 1499. ad hujus pacti successorii memoriam firmatumque patriæ robur insignis fuit: id vero anno post 1503. effectui est datum executionique mandatum, quam natura debitum expleverat Philippus, cui ad decessum fatalis fuit dies septima Septembris, quæ succedendi viam Christophoro agnato apparuit, quicquid sollicitaret etiam contraque niteretur Ludovicus Aurelianensis Dux Longavilla, cui & successoribus ejus Comitatus Novocastrensis, sive Neuburgensis in Helvetia, titulumque duntaxat Rætela addidit: ipsa vero Rætela ejusque civile imperium & omnia ditionis nomine competentia jura ex capite agnationis & fœderis de successione pacti, atque a Cesare confirmati Christophoro tanquam uni, vero & legitimo feudali patrisque jam recensiti nexu illigato heredi atque indubitato successoris, a Cesare quoque & imperio in eam sententiam declarato corroboratoque, est attributa, simulque Susenberga & Badenweilera, eadem ratione tituloque in jus & ditionem Christophori venerunt, quorum actio- rum monumenta, & deliberationum capita, originem progressionemque*

que & exitum requirenda duco in tabulariis Durlacensibus, quæ non minus fidem & diligentiam, quam prudentiam Christophori Marchionis restantur: non enim modo suo patrimonio, sed etiam patriæ commodis probe consuluit, & Principem Gallicæ necessitudine subnixum a finibus suis, in quos Marchia Badensis contra Gallos primitus descripta est, abesse voluit, non alioqui ignarus, multos esse, qui se deleniri patiantur externæ istius gentis illecebris, ut priusquam sentiant, laqueis sese irretitos magno cum reipublicæ Germaniæ detrimento experiantur. Cujus exempla in promptu erant apud Bohemos vicinosque alios, qui capti promissorum illecebris, summam rerum prope in periculum adduxerunt, id quod documentis superiorum seculorum conficiamus, & recentibus etiam non sine dolore publico afflictæ nuper vexatæque indigne Patriæ comprobare queamus. conf. Sebast. Münsterus lib. 3. cap. 254. Gabriel Bucelinus doctus & diligens patriæ historicus part. alter. histor. Agilolfing. p. 353. Pl. Jacob. Spenerus bene fideliterque de Serenissima Nostrati familia meritis in Geneal. Badens. an. 1668. edita, & 1677. rursus emissa diligenterque recognita, quæ Germanice descripta extat apud Matthæum Merians, Serenissimis Principibus Friderico Magno, & Augustæ Mariæ, cum solennia matrimonii Principalis celebrarent, dedicata.

VIII. Cumque Christophorus rerum momenta conditionemque suorum temporum sæpe ac diligenter expenderet, tum fortunam patris Caroli, * quam in bello Palatino sustinuerat, summa ratione ad calculos revocabat, & quanquam ipsi non deerant causæ, cur Philippum Palatinum a Maximiliano I. proscriptum armis peteret, dataque ad ulciscendum occasione patri Carolo erepta recuperaret, tamen bello, a quo nunquam vicissitudo sejuncta est, se non

non immiscuit, non quod voluntati Cæsaris decretisqve imperii refragari vellet, sed quia fidem a patre Carolo datam cupiebat esse inviolatam, & usque eo honestis ac salutaribus consiliis nitentur, ut non dubitaret publice intercedere pro Palatino, offensamqve ipsius nomine deprecari. Quod institutum sicut fuit egregium dignitatisqve plenum, ita religionem fœderum docet graviterqve confirmat, adeo ut tota Germania hujus facti admiratione afficeretur, ** passimqve hæc summa & incomparabilis constantia in hominum ore esset, traditaqve posteris etiam a Deo, cui hæc domus inter ancipites dubiosqve casus semper curæ fuit, magnopere fortunaretur : præterquam enim quod servatæ fidei hunc fructum cepit, exemplum quoque ad alios Principes transmisit, ut quas causas propositi factorumqve suorum haberet, palam testaretur.

* *Caroli Marchionis fortitudo, quam in castris demonstravit, ab æmulis etiam celebrata est, solaqve festinatio, quæ magnum alioqui in bello momentum habet, ei obfuit, quum nimia pugnandi fiducia in Rheni atqve Nicri angustias delatus, iniquo loco dimicaret, superaturus hostem, si in aperta planicie consistere, militesqve circumire & regere potuisset : sed quia natura ipsa prope ei adversabatur, locorumqve difficiles & interclusi aditus obstabant, non potuit impedi-*

E re,

re, quo minus captivus fieret, propterea quod a militibus, quos Palatinus in insidiis collocaverat, circumventus, neque se periculo explicare, neque hostis manipulos confertim subeuntes disjicere nullo impetu nulloque humano consilio posset. vid. Æneas Sylvius, qui a partibus Caroli non erat alienus, cupiebatque, ut ejus causa auxilio fulciretur, datis ad Ducem Burgundie Decanumque Toletanum literis, quæ etiamnum extant anno cIs cccc LXII. & cIs cccc LXIII. perscriptæ: conf. ejusdem commentarii rerum memorabil. lib. 9. pag. 220. Georgius Helwich. in dissidio Moguntin. p. 48. 92. 93. seq. Causam bello dedit Dietheri, de sede Moguntina dimoti, ex auctoritateque, fortuna, in cuius locum susceptus est a Pontifice Adolphus, pro quo arma cepit Carolus, reverentia Pontificis, amoreque Cesaris, qui pro Adolpho annitebatur, studioque in Adolphum, qui fuit Nassoviae stirpis, & auctoramento villarum Algesheim & Gaubickelheim eo indutus, perinde ut eodem tempore Saxonia Duces domitia quædam Eisfeldie sibi paciscebantur, diss. Mog. p. 48. 49. Tum vero Fridericus Palatinus ob odium in Badenses notatur, quod cum Carolus Marchio ob amicitiam, quæ Adolpho erat conjunctus, ad ejus belli societatem sese adjunxisset, Palatinus contra pro Diethero non tam hujus amore impulsus quam ut socio adjutoreque eo Badensibus obtineretur & noceret, diss. Mog. p. 89. ut adeo vel hoc indicet, non stetisse per Badenses, quo minus pax concordiaque servarentur, quam cateroqui cum finitimis, & perinde cum Palatinis, ac cum aliis perpetuo colere voluerunt, ejusque voluntatis certa & luculenta indicia jam olim, & nuper etiam dederunt.

** Justitiæ ac prudentiæ famam memorat Æneas Sylvius, eamque in sententiam vehementer laudat Jacobum Principem tam spectatæ virtutis, ut inter præcipuos Germaniæ Principes fuerit, qui filios suos ad literas erudiendos curaret, Carolumque filium, de quo commentatus sum, Austriis affinitatibus devinciret, collocata ei in matrimonium Friderici III. Imperatoris sorore Catharina, quo peracto rebatur, se felicitatis suæ mensuram implevisse, nec multo post summa cum tranquillitate animi decessit, descript. Europ. cap. XLI. Ea de causa Fridericus III. a Palatino, qui præter voluntatem suam Diethero accessisset, & mandata sua Pontificisque neglexisset, ab alienatus bellum istud, quod instigationibus suis Galli Bohemique concitaverant, auctoritate sua quidem composuit, sed Fridericum,
Ele-

*Electorem Palatinum, in gratiam non recepit, offensamque non con-
donavit, quæ post magis magisque aucta, toti Palatinatui prope exi-
tium attulit, Pareus hist. Palat. pag. 234. ab eoque & Donowarda fo-
mite patrum nostrorum memoriæ novum incendium videtur esse susci-
tatum, quo multis post annis restincto, Palatini & Badenses amicitia
erga se, & obsequii erga Casarem, æquabiles rationes tenuerunt.*

IX. Cumque nostri Principes fama justi-
tiæ florent, tum in Dei cultu religioneque in-
stauranda multam & laudabilem operam po-
suerunt, atque excultis doctrina animis, in di-
sciplinæ, barbaris seculis prope collapsæ, sacro-
rumque, multis superstitionibus contaminato-
rum, emendationem incubuerunt, & tametsi
eam ob rem in invidiam sæpe ac præsentissi-
mum discrimen venerunt, tamen pietatis ra-
tionem habuerunt, omni que statu temporum
tuendæ suæ existimationis studiosissimi atque
tenacissimi fuerunt, proditumque a Christo-
phori filiis Bernharde & Ernesto exemplum i-
mitati, religionemque Augustana confessione
traditam amplexi, religionis pariter & reipu-
blicæ conservandæ curam cogitationemque
susceperunt, talesque omni fortuna se præstite-
runt, ut Principes se esse meminissent, nec telis,
sed rationibus argumentisque religionis nego-

tium agi oportere, pie prudenterque existima-
rent. Sive enim domi judicia constituerent,
ac jus dicerent, sive ordines ducerent, militiaeq;
munia obirent, religionem, simul & integrita-
tem cum fide fortitudineque conjunctam te-
stati sunt, & consilio a ratione sumpto, fortunā
a Deo petierunt, remque sacram omni studio
amplificarunt, rectoque exemplo emendarunt.
Quæ opera magni fuit, gloriæque sempiternæ
mercedem rependit Ernesto * & Bernhardo,
qui pietate & salutaribus reipublicæ artibus nō
modo nomen ab oblivione vindicarunt, sed
etiam religionem jacentem plane luctu caligi-
neque oppletam denuo protulerunt in lucem,
diligenterque procurarunt, majoremque ea re
laudem, quam alii, acto triumpho, sibi pepere-
runt, spesque jam erat, fore, ut animi, qui de in-
tegro cum Deo coaluerant, nunquam in con-
trarias partes distraherentur, sed quia familia-
rum quoque Principalium hæc conditio est, ut
perinde ac res naturales vicissitudine quadam
propagentur, prima cura semper nostris fuit, ut
nil per dedecus suæ stirpis fieri paterentur, &
san-

ſanguinis dignitatem conjunctionemque cum
fatis egregiis, tum decoris connubiis conſer-
varent, juraque his conſequentia, & majorum
inſtituta maxime tuerentur. Quare acerbum
eſt recordari, quod Edoardo Fortunato** uſu-
venit, qui non tantum ob actiones, invidiæ ple-
nas, periculum adiit, ſed etiam a ſuperioribus ce-
remoniis & ſacris diſceſſit, atque rationes con-
ſiliorum ita commutavit, ut agnatis maximo-
pere diſplicerent, quippe quæ eſſent ejuſmodi,
ut ſaſtigio Principali non convenirent, quod
impari connubio non firmaretur: cumque is in-
cepto non deſiſteret, Mariamque Jodoci Eike-
nii, Rivieræ domini, filiam deſponderi ſibi cu-
peret, conſiliumque perficeret, ſimul & Marchi-
am ſuperiorem ære alieno obrueret, multaque
alia, agnatis haud ferenda, admitteret, hi de ea in
libertatem vindicanda, ſibi que addicenda, agere
cœperunt, quippe non paſſuri, ut prætextu pi-
gnoris ob nomina diſſolvenda conſtituti, aut
quavis alia ſpecioſa ex cauſa quidquam ſibi dero-
garetur, eo quod facta Edoardi prorsus talia eſ-
ſent, ut ſuis neceſſitudinibus fraudi eſſe non poſ-

E 3

ſent.

sent. Quamobrem ea causa judicata est in tribu-
nali aulico, & eo quidem tempore, quo res publi-
ca Germanica lapsa in pejus, id ipsum agi quere-
batur, quod per libertatem suam pati non pos-
set, & contra vim decretaq; asperiora sensim ar-
mis niti incipiebat, appellans auctoritatem judi-
cii Principum, ut quod cum Germaniæ regno
natum religioseque conservatum fuisset.

* Ernestus, Christophori filius, notus gratia Maximiliani I.
Cæsaris Princeps, idemq; propaginis Durlacensis, quæ etiamnum omni
felicitate famaque stirpis, gloriose defensa, floret, auctor, desponsat a u-
xore Elisabetha, Friderici Marchionis Brandenburgensis filia, missis
ab Cæsare legatis, magnifice cultus ornatusque est, ut testatur Nicolaus
Baselius in additione ad Chronographiæ Nauclerianæ generatio-
nem, fol. 1010. editionis Colonienfis an. 1544. quæ desideratur in
editione Colonienfi an. 1675. sacra instauravit, confessionique Au-
gustanæ nomen dedit, princeps eo animo, ut omnia potius quam fidem
erga Deum amittere voluerit, cuius pater Friderico III. & Maximilia-
no Augustis ob virtutem constantiamq; maxime carus fuit, totamque
Germaniam singulari moderatione in admirationem suam convertit.

** Hinc litem illi intendit Serenissimus Princeps Ernestus
Fridericus, rationesque exposuit, quamobrem superioris Marchiæ pos-
sessionem apprehenderit, datis eam in sententiam literis anno 1594.
Carlsburgo ad Rudolphum II sub quo excitatus est quodammodo fo-
mes futurorum in Germania motuum, præludiumque belli tricenna-
lis cœpit, quorum actorum capita & plena tractatio pragmatica in
lucem exiit, nominatim scriptum titulo, Gründlicher / warhaffter
und beständiger Bericht / an. 1595. editum, aliaque hujus argumen-
ti insignia & luculenta scripta, quæ passim extant. Sententia Ao. 1622.
lata est a Ferdinando II. quo imperante Germania conturbari distra-
bit, cœpit ob edicta inclementius edita, quæ talia fuerunt, ut judicare-
tur, supremum caput non tam jure, quam vi, grassari velle. Jussus au-
tem

tem est Fridericus V. cedere possessione superioris Marchia, & quod multo asperrimum est visum, restituere fructus, ejus nomine perceptos & percipiendos, damnaque facta & expensas sarcire, Rutgerus Hermannides in novissimo Gustavi bello part. 2. p. 3. quæ ut alia fere omnia desumfit ex Bogislao Philippo Chemnizio, bell. Svec. pag. 6. Zeillerus in Chron. Svevico Germanico ad an. 1622. Undenam vero offensa Cesaris exorta fuerit, illi sciunt satis, qui unionis Protestantium ob Donawerdensem executionem & Passaviensem expeditionem cœpta initia causasque perspectas habent, cui postquam ex defensionis ratione accesserant quoque nostri Principes, a Catholicis, qui apud Ferdinandum II. ejusque præcessores auctoritate & gratia valebant, eo acceptum fuerat, quasi id agerent Protestantes, ut Cesari injuriam inferrent: sed quia hac turbido reipublica statu contigerunt, Principesque nostri religionis liberatisque defensionem animis suis proposuerunt, strenue ac fortiter stare in acie, quam ultima timere ac pati, maluerunt. Alioqui rationes pro unione in publicis pragmaticisque scriptis editæ sunt, egitque de iis etiam Johannes Limnæus lib. 4. jur. publ. IV. 8. 34. 35. 36. Tanto magis nunc gratulandum est Germaniæ, quod vires suas, quas quondam ad vim sibi ipsi faciendam convertit, nunc firma stabilique concordia fulciat, & pacis per justum bellum recuperandæ expectatione erecta, ipsa secum consentiat, & pro majestate securitateque imperii armis fortissimo experiatur.

X. Alioquin ubi firmum libertatis in pace præsidium, ac inter arma nullus injuriæ locus erat, bonarum in republica partium fuere nostrates Principes, nullo pretio aut spe illecti, ut secessionum coitionumque auctores imitarentur, aut quoquomodo disfidis delectarentur. Proinde honori meritisque nostræ gentis datum est, quod re fortunaque a Cæsaribus subinde

de aucti, multas & amplas Germaniæ urbes cli-
entelasque sunt consecuti, inter quas præcipue
mihi memorandum est Durlacum, quæ Mar-
chionibus, ab Ernesto oriundis, nomen dedit,
domiciliumque aulæ præbuit, quod una cum
Heidelsheimio, auspicio beneficioque Friderici
II. Imperatoris, * Hermanno Marchioni est at-
tributum, postea autem Carolus per iniquam
belli Moguntini fortunam cesit possessione
Heidelsheimii, atque adeo mutavit hoc veteres
dominos, venitque in ditionem Palatinam: Dur-
lacum vero Serenissimæ stirpis sedes præsidium-
que patriæ mansit, & celebritate nomineque fa-
milix principalis floruit, patriæque summum
splendorem attulit atque ornamentum.

* Martinus Crusius, qui et si ob digressiones ab historia alie-
nas a Barth. Keckermanno notatus est, comment. de nat. & propriet.
hist. cap. 3. tamen in Sævia rebus utilem operam posuit, & monaste-
ria Alemanniæ diligenter perquisivit, & a Laurentio Friseo, Con-
siliario Herbipolitano, multa ad scribendum subsidia accepit, & pro-
ba integraque fide scripsit, auctor est, mortuis in universum Craich-
govie Comitibus, Fridericum II. Durlacum atque Heidelbergium
Marchionibus Badensibus, nominatim Hermanno IV. dono dedis-
se, annal. Sæv. dod. 3. l. 2. part. 3. cap. 20. Fuitque causa hujus
donationis legitima, cum ob merita in Fridericum II. tum ob jus u-
xorium, quod nomine uxoris Irmengardis ei competebat, conf. Fr.
Irenicus, qui patriam Etlingam, altero lapide Durlaco distantem, ha-
buit, Germ. exegef. lib. XI. p. 210. Seb. Münsterus lib. 3. cap. 266.
nar-

*narrat, antiquitus Durlacum fuisse ditionis Comitum Hennebergi-
corum, indicatq; se monumentis destitutum nescire, quemadmodum
hæc mutatio acciderit: mihi sufficit donatio Friderici II. justissimusq;
possidendi titulus ex concessione Cesaris, jureque uxorio probatus.
Vid. & Zeil. Chr. Sæv. in descript. p. 260. Ut vero Heidenheimium
pervenerit ad Palatinos, legamus apud Helwichium in dissidio
Moguntino, p. 118. Nunc mihi satis sit, affirmasse, Serenissimos
Marchiones nostros in Kraichgoviâ veteres possessiones habuisse, vid.
David. Chytræi oratio de Greichgæa ad Neccarum, p. 59. An ve-
ro in Spirgoviâ, ubi olim Nemetes habitavunt, jurisdictionem habue-
runt Marchiones Badenses, res aliis est questionis, constatque certe,
Durlacum ad diœcesin Nemetensem pertinuisse, Fr. Irenicus Ger-
man. exeget. lib. XI. loco jam adducto: salvis nihilominus diversi
territorii juribus, quæ semper certis finibus distincta fuerunt, quod
adeo verum est, ut tradat Christophorus Lehmannus, Badensibus ne
procuranda quidem Spirgoviâ munus a Cesaribus fuisse datum,
Chron. Spirens. l. 4. c. 7. p. 269. Caterum primus Durlacum aulam
transtulit Carolus, Ernesti filius, a quo arx Carlsburgi nomen sortita
est: quod priusquam accideret, domiciliumque prospero eventu mu-
taretur, aula fuit Pforzheimii, quamlibet Rudolphus Diepholdus in
aliâ, nescio quo auctore, sententiam adductus scripsit, antea Busemi
ejus aula fuisse sedem, errore, dubium, an festinatione deceptus, quum
Pforzheimium scribere debuisset, hist. geneal. p. 106.*

XI. Illud vero etiam præcipue observa-
tu dignum est, quod nostrates Principes, per in-
de ut Austrii, connubiis creverint, atque hanc
fortunam velut arcta propinquitate cum iis
communem habuerint, paribusque consiliis
gratiam amicitiamque mutuam retinuerint,
& nomen auctoritatemque reipublicæ, armis
fundatam, societate sua firmaverint, & commo-
da non magis sua, quam imperii rem salutemq;
F publi-

publicam cogitarint in animo, enixissimeque curarint. Ita factum est, ut in diversis imperii circulis summis Cæsarum beneficiis ornati, decus atque dignitatem recto utilique exemplo sustinerent, portionesque insignes cum in Svevia, ubi aborigines sunt, atque apud Rhenum, cujus limitem jam inde antiquitus tuendum susceperunt, tum apud Mosellam, præcipue ob Comitatum Sponheimensem, * quem jure communi possident cum Palatinis, atque etiam in Brisgovia, ubi reliquias ex veteri Hohenstauffiorum patrimonio jure meritoque adepti sunt, & Burgundia quoque; Jurana, quæ ex Arelateni regno Germanis superest, ditionis suæ imperiique finibus contineant atque complectantur.

* Comitum Sponheimensium familia defecit anno 1337 CD XXXVII. quod indicat inscriptio sepulchralis, quæ in templo Trorbacensi extat, legiturque in hæc verba: HIC JACET NOBILIS DNS. JOANNES NOVISSIMUS COMES DE SPANHEIM, QUI OBIT ANNO DNI. M CCCC XXXVII. Similiter familia Comitum Veldentiorum, qui a stirpe Sponheimensi prognati sunt, eodem quinto decimo seculo interiit: utriusque connubiis & affinitatibus sese conjunxerunt Palatini & Badenses: Joannis cæci filiam Mechilden duxit Rudolphus, cognomento magnus, Marchio Badensis, factoque super successione Comitatus Sponheimensis pacto, jussu tabulis eam in sententiam datis obtinuit, cujus in possessionem venit Jacobus I. Marchio, auxitque feliciter res suas. Par fortuna Palatinorum fuit, quando Rupertus & Stephanus Palatini cum eadem familia necessitudinem matrimonii contraxerunt: Rupertus in fidem

107-

connubii accepit Elisabetham, Johannis, ultimi Sponheimensis Comitiss,
 filiam, anno M CCCC XVI. fato functam, qua, quod marito Ruper-
 to, cui nullos liberos peperit, superstes esset, quintam Comitatus
 Sponheimensis partem vivo Jobanne, ultimo Comite Sponheimensi,
 Ludovico Electori Palatino addixit: tertiam Comitatus partem re-
 tinuit praedictus Comes Johannes, reliqua duae tertiae partes attribu-
 ta sunt Mechtildi & Loreta sororibus, qua Johannis ultimi Comitiss
 matertera fuerunt. Igitur ha, mortuo sine heredibus Jobanne, anno
 M CCCC XXXVIII. totum Sponheimensem Comitatum, exceptis
 quinque partibus, Ludovico barbato assignatis, creverunt, Mecht-
 tildis Rudolpho Badensi nupsit: Loreta domum ducta est ab Henrico,
 Comite Veldentio, ad eumque jus prorata sua in Comitatu Sponhei-
 mensi devolvit: his parentibus natus est Fridericus, Sponheimii & Vel-
 dentiae Comes, cujus relictam unicam filiam Annam, qua anno
 M CCCC XLIV. mortua est, connubio sibi junxit Stephanus, Co-
 mes Palatinus, & jure per matrimonium parto, insigni luculentaque
 accessione avitam regionem auxit. Quare propter Comitatum
 Sponheimensem, ejusque communionem cum Badensibus, simul Ele-
 ctor Palatinus & Birckenfeldii ad superiorem circulum Rhenanum
 spectant, sed ratione ejus suffragium in consessu Principum non fe-
 runt, etsi auctor Comitiologiae Ratisbonensis Palatinum Velden-
 tium numerat inter Principes, jus suffragandi in Comitiss habentes, si-
 quidem in Comitiss 1654. habitis Leopoldus Ludovicus se subscripsit
 non propter Veldentiam, ut putavit Comitiologista, sed propter
 Lauterecciam, ratione cujus suffragii principalis jus habet: idemque
 se subscripsit Comitem Sponheimensem, non ut interpretatur Johan-
 nes Hofmannus, quasi id denotet suffragium Principale, sed more
 scribendi pragmatico, quo non quod titulo continetur, statim causam
 scribendi characteremque suffragii exprimit, atque adeo Comitatus
 Sponheimensis non fecit paria cum Comitatu Principali dignitate au-
 cto, qualis est Mompelgardensis, ut videtur Hofmanno ob hujusmodi
 subscriptionem in errorem adducto, pariterque a Comitiologista de-
 cepto, Trorbacens. descript. cap. 2. Illud vero recte se habet, quod
 Principes Badenses & Palatini ratione Comitatus Sponheimensis cir-
 culo superiori rhenano tanquam Ordines Circulares comprehendun-
 tur, tributaque imperio solvunt: unde non sequitur, propter eum Co-
 mitatum utrisque competere in Comitiss suffragium Principale. Tum
 vero Serenissimi Principes Badenses tria duntaxat suffragia Princi-

Baden.
 Sponheimb
 Pfalz.
 Sponheimb
 Ober. Rhet.
 nische
 Krenßstän-
 de.

palia, quæ ipsis ratione Badena, Durlaci & Hochberga competunt, in Comitibus ferunt; Comitesque Palatini in universum quinque suffragia principalia ratione Lutheræ (Lautern) Simmera, Neuburgi, Bisponti. (Zweibruck) & Lautereccia habent: electorali suffragio non adnumerato, constatque hodie, electorem Palatinum tria suffragia dare, unum, quæ est elector Palatinus ad rhenum alterum propter Lutheræ, tertium propter Simmera Principatum, jure agnationis nuper ad eum anno 1673. morte Ludovici Henrici devolutum: atque hanc ob causam ejus principatus ratione an. 1654. non subscripsi Elector, qui in futuro, quem speramus, recessu omnino est subscripturus. Interim de Comitatu Sponheimensi vid. Seb. Münsterus l. 5. Cosmogr. cap. 163. Mart. Zeill. Itin. cap. 3. Joh. Hofman. Trorb. descript. loc. cit. Chronicon Sponheimense Trittenhamii mutationes familia Sponheimensis Comitum non enumerat, nec personas aliter attingit, quam quatenus ad ecclesiam, præcipue Trevirensis monasteriique Sponheimensis, regimen pertinuerunt, veluti Everardus, Stephanus, hujusque filius Mezenbardus, Comites Sponheimenses, quorum hic monasterium Sponheimense fundavit, ejusque uxor Mechtildis, & filia Hiltrudis sub ea ratione memorantur, an. 1044. 1101. 1124. 1130. 1177. Vir alioqui diligentissimus fuit scriptor istius Chronici Tritthemius, & multos atque egregios codices ex antiquis Germanicis monasteriis sibi comparavit, teste viro nobili, & exquisito docto, eodemque Tritthemii singulari atque ob doctrinam conjunctissimo amico, Bilibaldo Pirckheimero in dedicatione Fulgentii, cujus editio 1519. Haganoræ apud Elsatios est curata.

XII. Cætera sigillatim explicare, longum est, neque opus judico, passim nota celebrataque aliorum monumentis conquirere cum cura, & prolixè hic referre: nisi quod de connubiis nostratium Principum addere libet, ea & temporum & felicitatis quadam continuatione inter se congruisse, & Dei consilio providentiaque hunc ordinem progressionemque servasse, ut quum
justis-

justissima hæc crescendi via suppeteret, eam cū
ratione ingrederentur, & generis pariter glori-
am jurisque sanctitatē iisdem causis retinerent
ac propagarent. Multis enim indiciis comper-
tum est, diutiores florentioresque fuisse Princi-
patus, qui sine ferro & armis, quam qui cupidi-
tate habendi, ac per vim, nec sine cæde sunt ac-
quisiti: propterea quod Principes quoque id cum
omni hominum genere commune habent, ut
juste acqvirendo finem agendi optimum conle-
quantur. Quare nostrates Principes vel ob ne-
cessitudinem familiæ conjunctionemque sangvi-
nis, vel ob connubii foedera pactaque successio-
num firmissima, vel quia alios dignitate & me-
ritis superabant, se atque suam progeniem orna-
runt, Principaleque matrimonium adauxerunt.
De Sausenbergæ, * dynastia Rötelenfi & Baden-
vveilera sic egi supra, ut non opus sit repetere,
quod adduxi testimonium, quando ex pacto,
summa fide constantiaque inito, Christophorus
in eos districtus jus, mortuoque Philippo, suc-
cessionem obtinuit, remque publicam egregie
sustinuit, & laudem gloriamque stirpis, & jura
ad eam pertinentia, cum dignitate defendit.

* *Sausenbergæ Landgraviatus est sub caractere Comitatus, non principis: Quandoquidem Landgraviatus principali jure praditi tantum sunt quatuor, Alsatia, Thuringia, Hassia & Leuchtenbergicus, ex quibus duo posteriores duntaxat in Comitibus suffragium sub caractere Landgraviatus habent: electores enim & duces Saxonie non quia Landgravi Thuringie, sed quia duces Saxonie, Landgraviatum Thuringie, patrimonio ducali innexum, habentes in scamno Principum sedent & suffragantur: Landgraviatus vero Alsatia postquam in veteribus Landgraviis defecit, amisit caracterem suffragii Landgravialis, quod adeo verum est, ut quoque Austria, priusquam cesserit eo Landgraviatu, neque ratione ejus sessionem & suffragium habuerit, neque propter eum membrum circuli rhenani fuerit. Ejusmodi Landgravios sub qualitate Comitatus recenset Hermannus Hermes, fascicul. jur. publ. cap. 29. n. 5. Eaque causa est, cur in antiquis diplomatis, quorum aliquot vidi, titulum Landgravi Sausenbergæ postposuerint titulo dynastie Rötelenfis. Tum vero Serenissimi nostri Badenses etiam ratione Röteln non exprimuntur in circulo rhenano, salvo aliqvin jure tituloque nostratum Principum, quæ Longavillani, qui ob Röteln titulum Marchionum Rötelenfium sumserunt, justam vero civilemque possessionem & dominium nostrates summa ratione defensum retinuerunt. vid. Jo. Limnæus tom. 4. addit. ad l. i. c. 7. n. 26. pag. 42. ubi nihil annotavit Ph. Andr. Oldenburger in Limnæo enucleato l. i. cap. 5. p. 33.*

XIII. Aliquoties tamen ejus hereditatis, quæ connubio nostratibus obvenire debuit, non sunt facti participes, quod spem augendæ rei eriperent alii, propositumque cum honestissimis laboribus conjunctum frustrarentur. Id quemadmodum acciderit, supra indicavi, cum traderem de casu stirpis Marchionum Austrio-Babenbergicorum, quibus Hermannus Marchio ejus nominis III. ex capite matrimo-
nii

nii, cum Gertrude Austriaca contracti, succes-
surus erat, si quale jus, talis fortuna ei affuisset:
sed quia obstabat æmulatio competitorum, &
ordines ejus regionis non multo post mutabant
animos, secessionemque ab eo faciebant, qui-
bus rebus evenit, ut Ottogarus dominandi cu-
pidissimus rex Austriæ ducatu potiretur, &
Gertrudis adversæ factioni cedere coacta ab
hereditate excluderetur, percussoque Neapoli
Friderico, ejus & Hermanni Marchionis filio,
Agnes quoque, utriusque filia, jure suo privare-
tur. * Melius cecidit affinitas Rudolfo, Hoch-
bergæ Marchioni, quum Johannes Friburgius
dynasta, ** quem Rudolfus & impense ama-
vit, & coluit, ei Badenveileram & Novoca-
strum legavit, quæ postea in familiam Baden-
sem omni jure transierunt: quanquam Novo-
castrum *** transactione pervenit ad Ducem
Longavillanum, ad quem etiamnum tanquam
Burgundiæ Helveticæ civem spectat.

* *Quod non dissimulant Austriarum rerum scriptores, inter-
que hos nuper auctor tractatus de Augustissima gente Austriaca,
part. I. cap. 36. 37.*

** *Veteres Friburgii Comites, priusquam herisceretur he-
reditas, etiam Landgravios Brisgoja se scripserunt, ut diplomata ab
Egone II. hujus nominis, eodemque primo Friburgi Comite, & ipsius
sue-*

successoribus confecta testantur. Conf. Jacobus Menlius de majoribus Maximil. II. p. 24. seqq. Perinde ut antiquitus Comites Kyrburgenses sese Landgraves Turgovia scripserunt, apud Stumph. Chr. Helvet. l. 5. cap. 30. Minime ergo hac affinitas Serenissimis Marchionibus indecora aut impar, sed certe honorifica & utilis fuit.

**** In antiquis Annalibus lego hic fuisse Comites auctoritate validos atque opulentos: ex quibus orta Verena Comitissa a Welschen Neuburg Egoni IV. Friburgensi dynasta nupsit, Menlius in dicto libro p. 28. Conf. Bucelinus in Constantia genealogica p. 11. Novocastrensi Comitum ultimus fuit Johannes, qui anno c13 CD XLIV. sine liberis decessit, & jure legati Comitatum Novocastrensem ac dynastiam Badenwilensem, quæ alias Badenweiler est, Rudolfo Hochberga Marchioni reliquit, Münsterus Cosmograph. lib. 3. cap. 258. Stumphius Chron. Helvet. lib. 8. cap. 15. Jo. Theod. Spreng. jur. publ. l. 3. cap. 21. ubi is de originibus familiae non recte existimat, additque illic, Welsch Neuburg ad Longavillanos jure supremo pertinere quod Jo. Limneus affirmat, Longavillanos a Burgundia in feudum possidere: quo indicat clientelarem nexum cum Burgundia Helvetica, cujus sane civis est dux Longavillanus, conjunctione communicationeque pagi Bernensis jus Dynastæ Novocastrensis retinent, tom. 4. jur. publ. add. ad. l. i. c. 7. p. 44. ex eoque Oldenburger. Limn. enucl. l. 1. cap. 5. p. 34. Conf. Stumph. Chr. Helv. l. 8. c. 15. qui commemorat Novocastrum, quod alii Neoburgum nominant, anno c13 CD VI. jus civitatis Bernensis obtinuisse, dehinc aro Maximiliani I. Casaris a pago sive Republica Bernensi esse occupatum, cumque super ejus præfectura inter Cantones Bernenses, Lucernenses & Tigurinos disceptaretur, tandem ita fuisse conventum, ut prioribus dominis restitueretur.*

XIV. De cætero maximum ex affinitate Badensi fructum cepit familia Wurtembergensis, quum Eberhardus, bello difficili ac periculoso implicatus, nusquam per fugium cum dignitate sua conjunctum inveniret, quam apud Hassonem * Marchionem nostratis gentis, qui profugum excepit, & tantisper fovit, dum amissa re-

CU

cuperaret. Is vero offensam Henrici VII. Imperatoris incurrit, quod Imperialium Sveviæ urbium patrocinium clientelare, connivente Alberto I. Cæsare usurpatum, denuo affectaret, & jam tale quid cum animo cogitaret, ut sane multum e republica petere videretur: quare Principes nostri calamitatibus laborantis patriæ permoti, pacis negotium conficere studebant, ac unum id existimatione sua dignum putabant, quod ejusmodi esset, ut simul ad Sveviæ & necessariorum Principum adversam difficilemque fortunam leniendam pertineret.

* *Hasso, ut in tabulis genealogicis scribitur, dicitur Rudolfus, Crusius tradit, Hassonem Marchionem suscepisse Eberhardum in oppido Besticken custodiendum, Annal. Svev. dod. 3. l. 4. part. 3. c. 1. Conf. Zeill. Chr. Svev. ad an. 1310. Similem in modum Rudolfus Marchio amore atque reverentia propinquitatis abstinuit se a bello, contra Eberhardum III. Wurtembergensem cepto, dicens, consanguineum suum se nolle impugnare, apud Jo. Nauclerum Chronograph. vol. 2. gen. 46. p. 899. De Christophoro jam supra tradidi, qui nil minus unquam, quam injuria necessariis & vicinis inferenda cogitavit, nec imitatus est alios, quorum cupiditati stimulum addidit sententia, in Palatinum a Maximiliano I. lata de quibus vid. Augustinus Brunnus Catal. elect. Palat. p. 52. post eum Dan. Pareus supra adductus in hist. Palat. p. 245. seq. Nicolaus Baselius append. ad Naucleri Chronograph. gen. 51. pag. 959.*

XV. Nec modo consuetudine quadam, sed etiam firmitate animi certa que agendi sententia utilia & salutaria patriæ negotia perfec-

G

runt,

runt, tantumque abfuit, ut inique & insolenter aliquid facerent, ut quoque de disitis bene mererentur, & Comites VValdeccios, multis Principibus necessitudine innexos, beneficiisque ab ultimis Germaniæ regibus ornatos, gratia & auctoritate sua juvarent, adeo quidem, ut VVolrado IV. juniore ejus stirpis ex propagine Isenberg o-r olfensi Comiti, ob honorem ætatis & prudentiæ laudem minime hic reticendo, spem ducendæ Annæ, Jacobi Marchionis & Elisabethæ Culemburgensis filiæ, haudquaquam eriperent, fructumque insignis & opulenti hujus Comitatus, qui in clientela Hollandiæ est, * libenter relinquerent, propterea quod Florentius ultimus Culemburgi Comes heredem scripserat ejus Comitatus nnam, ex Elisabetha filia Jacobi Marchionis uxore neptem. Jacobus Princeps per se egregius & sapiens fuit, sed a Johanne Pistorio, viro alioqui erudito, atque in rebus patriis maximopere versato, circumveniri se passus, sacra avita deseruit, sed priusquam efficeret, ut inveherentur novi ritus in patriam, publiceque reciperentur, rebus humanis est ereptus: quod ubi evenit, Ernestus Fridericus Jacobi

cobi frater religionem summo studio restituit, reique publicæ perturbatæ consuluit, mortuoq; patruele Ernesto Jacobo, res omnes bene & sapienter curavit, cumq; hoc consilium ex animi sententia confectum dedisset, postea accidit, ut tractus in alias partes una sacrorum voluntate se cum *Reformatis* conjungeret, cuperetq; idem fieri a ditionis suæ populo, quod dum agebat, mors nec opinantem abstulit, destinationesq; impedivit. ** Post hujus decessum Georgius Fridericus, natu minimus Princeps, fortunam dignitatemq; suam multa pietate religionisq; incredibili & constanti amore illustravit, Marchionatumq; metu & disidiis confusum, suscepit administrandum, & Deo justæq; causæ confusus, neq; rebus adversis timidus fuit, neq; prosperis elatus.

* V. D. E. Cont. X. ad an. 1664. p. 241. *eaque de causa feudum Batavo-Gelricum nominatur, cujus nomine Comes anno 1664. ob admissum Mortaignii plagium, vocatus est in curiam Hagensem, is vero, quam nil præter officium fecerit, ostendit graviterq; comprobavit: conf. Mart. Zeill. Itinerar. Germ. p. 440. Quod non debet porrigi ad dynastias Palant & Witten, quæ sunt nullo interjecto S. R. imperio obnoxia, sive ut loquuntur, feuda immediata. V. scriptum pragmaticum, quo continetur deductio immedietatis Wittem, veteris Baronie Comitum Culenbergicorum: atq; adeo hæc non pertinet ad pactionem pragmaticam 1648. inter Hispanos & F. Belgas initam, quod tanquam caput juris publici est observandum.*

** *De Jacobo vid. Dav. Chytraus Saxonix lib. 29. p. 820. Jac. Aug. Thuanus hist. lib. 99. ad ann. 1590. Elias Reufnerus op. gen. p. 517. Ph. Jac. Spenerus Syll. geneal. nov. edit. pag. 632. Ex Anna, Jacobi Marchionis filia, Wolradus IV. genuit filium natum majorem Philippum Theodorum, universalem, ut in foro loquuntur, heredem a Florentio, Comite Culemburgensi, testamento institutum, Joh. Sande Belg. hist. epit. p. 319. Philippo Theodoro, cujus sororem Mariam Elisabetham duxit Fridericus V. Marchio, superstes fuit filius Henricus Wolradus, qui relictum a patre Isenbergo Valdeccium & Culemburgicum Comitatum crevit: eo sine liberis an. 1603. defuncto, patruus ipsius Georgius Fridericus, qui hoc tempore Auriaci Principis in bello Belgico legatus est, jure agnationis utrumque Comitatum obtinuit, is ipse, qui an. 1657. Wolrado V. Comite Arolsa-Waldeccio mortuo, acquisivit quoque Arolsensum Comitatum, & auctoritate pariter fortitudineque eminet inter suos.*

XVI. Illud etiam huc pertinet, ut dicam, Nostrates Principes in ea Sveviæ parte sedem tenere, qua secundus ejus districtus * continetur, quem cura virtuteque sua procurant egregie & constantissime tuentur, repurgantque a latrociniis hanc oram & provident, ne tranquillitas publica labefactetur quoad antenus ac subruatur. Comitatum Ebersteinium pro parte possident, & in oppido Gochsheim, quod Ebersteinii Comites ** jure clientelari habent, domicilium insigne Menzingianum lege fiduciaria quoque a Marchionibus dependet, argumentoque est jurisdictionis in Craichgovia firmatæ, *** quam ab antiquissimo tempore retinue-

tinuerunt. In Ortenavia ob dynnaftiam Lohr
**** controversiæ difceptationesqve cœptæ
funt quidem & diu continuatæ, fed quarum ca-
pita huc revocare mihi non licet, fateri autem
incumbit, Principes nostros multis abhinc secu-
lis in Ortenavia late feliciterq; efle dominatos,
Badenamqve ipfam caput provinciæ ibi collo-
catam, unoqve lapide ab Rheno diftantem ac-
colis demonftrare antiquitatem fuam, Mahl-
bergiam, quæ ab arce veteri hoc nomen acce-
pit, plane in ditione fua tenent, & hanc perinde
ac reliqvas Principatus fui civitates legibus &
judiciis bene conftitutis moderantur, inprimis-
qve in fuperiori Marchia fundos vineasqve opi-
mas & fertiles habent, optimiqve inde redditus
ad eos perveniunt, maxime ad noftratem Mar-
chionem Durlacensem, adeo ut divus Frideri-
cus VI. quotannis fere uberrimum ejus regionis
agrum peragraverit, curasq; cum virtute & glo-
ria principali otio diftinxerit, veteres reges Prin-
cipesqve imitatus, qui ruri moleftias tædiaqve
imperii fæpiffime lenierunt, ut aiacriores ad
munia aulæ gravioraqve rerum negotia redi-
rent.

das andere
Viertel.

* *A Probeno (Prurheim) in Marchiam Badensem usque ad Rhenum versus Offenburgum, Gengenbachium, Geroldseck, atque iterum in nostratem Marchiam versus Rötelam & Hochbergam usque ad anteriores regiones Austria & fines Helvetios, atque hinc ad Danubium versus Segmaringam, Zolleram & Zechingam usque ad limites Ducatus Wurtembergici obeunt hoc munus Marchiones nostri, districtumque Svevia II. primario & velut ductores procurant, Mart. Zeill. Chr. Svev. in præfat. descript. locor. Svev. Ernestus Gockelius ob peritiam rerum Svecicarum luculento elogio dignus, de circulo Sveviæ pag. 59. conf. Schwäbische Kreisordnung p. 74. add. Johannes Deckherr in Comment. de reb. Cameral. p. 144.*

** Zeiller. Chr. Svev. p. 475. & Itiner. Germ. cap. 31. p. 449. *De Ebersteiniorum antiquitate, insignibus, rebus gestis, quatenus in Ottonis M. tempora rejiciuntur, Martin. Crusius annal. Svev. l. 4. part. 2. cap. 3. p. 108. seqq. Alioqui propter Comitatum Ebersteinium Marchiones Badenses locum quoque in circulo Svecico tenent, Comitibusque ejus annumerantur, vid. novissima Circuli Svev. descriptio ex manuscripto Davidis Gutheri apud D. Gockel. de Circ. Svev. p. 32. eosque adeo in serie Comitum Svecicorum recte numerat, Johannes König Inst. Geogr. p. 59.*

*** *In Kraichgavia, quam singulari oratione descripsit Dav. Chytraeus, auspicio beneficioque Friderici II. Imperatoris Marchiones nostri sedem sibi fixerunt, Seb. Münsterus Cosmograph. cap. 349. conf. Zeill. Itiner. Germ. cap. 32. p. 448. & Chr. Svev. p. 535. De nobili Menzingiorum gente V. Chytr. Orat. de Craichgæa p. 62. edit. Freheriana. Istraëus, cujus aditum aperit Pforzheimium, ab amne Kraich nominatus, Rheno jungitur, ac in sinibus Sveviae Franciaeque Orientalis e regione sylva Hercinia jacer. Unde intelligitur, qualem sit, quod scripsit Johannes König, Neccarum interluere prædictum Kraich, Instit. Geograph. p. 57.*

* Dynastæ
Rötelenses
& Saufem-
bergenses
vocantur do-
mini Orte-
naviæ, apud
Joh. Raw
Cosmogr. p.
383.

**** *Lobr oppidum, unde huic dynastiae nomen additum est, ad Schutteram fl. situm in tractu Ortenavia, quæ post Mortenaviae nomen tulit, jam olim fuit ditionis Marchionum: * hinc præter historicos Cosmographi illud appellant oppidum nostratis Marchionatus, Seb. Münsterus Cosmogr. cap. 264. Johannes Raw Cosmograph. p. 380. Et quoniam ibi quoque jus sibi tribuerunt Comites Nassovii, partim ditioni Marchionum Badensium, partim jurisdictioni horum Comitum adscribi coeptum est, donec ibi post facta mutatio fuit, de qua vid. Zeill.*

Zeil. Chr. Sæv. p. 577. collat. Itiner. Germ. c. 31. p. 408. *Quantum ad pretensionem domui Badensi competentem ex capite Anna Maria Gerolseckia Friderico V. Durlacensi nuptæ, vid. Inst. pac. Osnabrug. art. 4 § de Baronatu: Spenerus Syll. gen. p. 636. & theatr. Nobil. part. poster. Ind. in Geroldseck, atque ex eo Burgoldensis Notit. imper. part. 1. pag. 499. Neque enim hic trado de Gerolseck Alsatie in Wasgovia, quæ Palatinatum a Lotbaringia separat, sed de dynastia, sive Baronatu Svevia, cujus proceres antiquissima stirpis anno 1634. in Jacobo ultimo Gerolseckio Barone defecerunt: is post decessum Mariæ Magdalena, quam Bucelinus perperam ejus heredem unicam nominavit, reliquit filiam Annam Mariam, primum Friderici Comitis Solmensis, deinde, eo mortuo, Friderici Durlacensis Marchionis uxorem, anno autem 1649. sine liberis functam. Ita ejus dynastie fundus & bona beneficiaria jure caduci ad S. R. I. devolutarumque fiduciario Comiti Cronbergio attributa sunt: reliqua & patrimonialia & publicis tabulis ad liquidum perducta domui Badenfi obvenire debere, Imperatoris imperialique sententia est judicatum, V. d. art. 4. §. Fridericus Marchio. Titulus ejus familia Principum gentilitius & pragmaticus est, quod sunt atque appellantur Marchiones Badenses & Hochbergenses, Landgravii Sausenbergenses, Comites Sponheimenses & Ebersteinenses, Domini Rötela, Badenwila, Lohra, Mahlberga, &c. &c. conf. Jo. Limnaus addit. ad lib. 5. c. 5. p. 739. seq. Spreng. jur. publ. l. 3. c. 21. p. 451. Zeill. Chr. Sæv. p. 474. Dignitas sessionis jure antiquitatis & pretio suo æstimata talis est, ut nulli competitorum ea prerogativa concedant, et si tranquillitatis causa receptum est jus alternarum, ac inter propagines etiam unius ejusdemque stirpis id obtinet, transactioneque publica est confirmatum, Inst. pac. Osnabr. d. art. 8. & §. Jacob. Andr. Crusius de præminetia l. 3. cap. 18. p. 730. 731.*

XVII. Verum enim vero his rebus non licet immorari, quum datur occasio commemorandi expeditiones a Friderico VI. susceptas fortissimeque perfectas, quarum sive apparatus

tus

tus & vires, sive ordo & progressus, sive fortuna
eventusque a me considerentur, omnino
prudentiam ostendunt felicitatemque, prout
in imperatorem belli cadit, plane singularem.
Fuit enim tota ejus vita plena periculorum,
exercitataque in castris sic enituit, prorsusque ce-
lebrata est, ut amore patriæ & studio tuendæ
libertatis nemini concederet, cuperetque cam-
pum, in quo virtus ejus per se ipsa incitata neq;
impedita excurreret, animusq; Divi Patris Fri-
derici V. similis, & præceptis exemplisque do-
mesticis præparatus planeque firmatus cogno-
sceretur. Is quum annum ætatis septimum
decimum ageret, Lutetiam Parisiorum, urbem
& moris elegantia, & procerum frequentia, &
regis maximi sede domicilioque clarissimam.
A. MDC XXXIV. adiit, commoratusque tri-
ennium, summorum hominum voluntates sibi
devinxit, talisque est habitus, ut non tantum in
ludo Martis & palæstra opera ejus magni esset,
sed jam illa quoque ætate, cujus tempus multi
patiuntur obscurum prorsusque inglorium la-
tere, aperto bello idoneus judicaretur. Cu-
jus rei fama cum percrebuisset, Bernhardo Vi-
nari-

ensi, mox victoriâ apud Somonam nobilitato
armorum societate A. MDC XXXVII. se con-
juuxit, & profliganti Mercium occupantiqve
aliquot Burgundiæ urbes opportune affuit, in-
gentemqve ex eo famam sibi comparavit, quod
ducem belli, artibus & magnitudine animi cla-
rissimum, secutus, laborum periculorumqve i-
nitium a memorabili prælio sumisset, & dato
hoc læto prosperoqve specimine, pari constan-
tia apud Mahlbergam pugnasset, præsentemq;
animum dimicanti Saxoni, & firmum pariter
ac fidele auxilium attulisset. Nam sub eo ty-
rocinium posuit, & exemplis excitatus, inter
arma signaqve fortissimè constitit, viresq; tunc
inprimis feliciter est expertus, quum expugna-
tionis Rheinfeldæ adjutor fuit, & inclinatam
jacentemqve suorum fortunam summo cum
rerum suarum discrimine instauravit, nec mul-
to post A. MDC XXXVIII. delatum munus
legati cohortis equestris Schoricæ suscepit, sua-
que virtute profectus sociis ac nomini *Prote-*
stantium bene consuluit, Germaniæqve discor-
di, & ad vastitatem redactæ propeqve oppressæ,
pro eo ac potuit, est opitulatus. Quare a Bern-

H

har-

hardo collaudatus magisque inflammatus ad
gloriam effecit, ut in altiore militaris dignitatis
gradu poneretur: quæ ei occasio fuit pruden-
tiæ quoque demonstrandæ, cum A. M. DC XL.
legioni præfectus ad annonam Cassallis adve-
hendam dimitteretur, falleretque consilium,
quod ad vim damnumque ei inferendum ho-
stis excogitaverat; sed ubi hic secus factum co-
gnovit, frustra speravit Fridericum sibi oc-
cursurum, miratus est rationem instituti, cir-
cumspectissime suscepti, astumque militarem suo
ipse testimonio comprobavit. Unde permagna
auctoritas apud Hassos confinesque populos ei
conciliata est, adeo ut summo in honore habe-
retur, cum quod multo usu confirmatus res in-
certas periculi que plenas feliciter perficeret,
tum quia singulari quadam agendi consulen-
di que dexteritate studium atque voluntatem
suam probaret. Quare ad ardua negotia ad-
hibitus, de sententia Senatus militaris in Gal-
liam missus de statu belli renunciavit, rationesque
consiliorum idoneas & salutare Armando Ri-
chelieu, consilii Gallici summo ministro, con-
fectisque plenæ ejus regni potentiæ cogendæque
im-

immensæ pecuniæ rationibus claro, exhibuit,
eaque de causa magna cum dignitate & perhu-
maniter est acceptus, quod belli conditiones
proposuisset multo utilissimas, fortunæq; pro-
pe collapsæ instaurandæ auctor adiutorque es-
set, & ad summam fidem diligentiamque nihil
reliqui fecisset, in primisque Johannes Banneri-
us fere ad ultima redactus, id magni beneficii
loco habuisset. Erat enim tunc turbidus tri-
stisq; Germaniæ status, ut nemo legibus, o-
mnes armis experirentur, Principesque non ha-
berent remedium servandæ libertatis, nisi bel-
lum, quod sedatis post turbis, pace Osnabru-
gæ composita, finitum est, redintegrataque est
pristina animorum conjunctio, resque publica
fide & studio inter se congruente rursus cor-
roborari cœpit. Cum vero perturbatis pa-
triæ rebus statim pax certa, ex usuque reipubli-
cæ futura, constitui non posset, ex Gallia redux
sociis apud Merleburgum velitantibus subsidio
venit: inde Halberstadium versus perrexit, mor-
tuoq; Bannerio in agrum Brunsvicensem per-
venit, magnisque viribus pugnavit. Sed neque
sic communi patriæ quies otiumq; reparari po-

H 2

tuit,

tuit, excitatis in ultionem animis, deqve urgen-
do bello potius, quam de eo finiendo cogitanti-
bus: his rebus factum est sub finem anni M DC.
XLI. ut cum sorore sua Johanna, quam viduam
reliquerat Bannerius, ex Germania Holmiam
proficisceretur, ubi cepit consilium ineundi
matrimonii, acceptaqve in uxorem Christiana
Magdalena, quæ Caroli Gustavi postea Svedo-
rum regis soror, & Gustavi Adolphi ex sorore
Catharina neptis erat, magno apparatu & pom-
pa A. MDC XLII. cum dies Andree in fastis es-
set, solennia Principalium nuptiarum peregit.
Hac nova necessitudine confirmatus, anno M.
DC XLIII. in Germaniam reversus est ad cape-
sendū bellum, res autem tunc ita ferebat, ut pri-
us iter susciperet in Galliam, quo confecto re-
diit in Alsatiam, atqve hinc profectus ad occu-
pandam Rotvveilam, urbem vetustate fama q;
tribunalis, a Conrado III. instituti, celebrem, vi-
armisqve effecit, ut deditioe facta, præsidium
reciperet, salutemqve pacisceretur. Eo ince-
pto feliciter perfecto, apud Dutlingam congres-
sus est cum Bavaris, quibus fortiter restitit, &
cum eos ne sic quidem prohibere aditu repri-
me-

mereq; posset, sapienter se recepit, fortunamq;,
ut semper in bello anceps est, etiam accepta cla-
de correxit, salvusqve ipse, qui proxime a peri-
culo abfuerat, evasit. Hoc ubi accidit, publi-
ce utile sibiqve decorum duxit, desistere a bel-
lo, juvareqve omni studio consilia pacis, nul-
liqve operæ & sumtibus parcere, quibus ad id
institutum consequendum uteretur. Quare
regressus in Galliam, permansit in hoc tali pro-
posito, repetiitqve Pomeraniam, unde supe-
riori tempore, relicta Wolgasti conjugē, disces-
ferat, ut facile intelligeretur, eum non tam de
sua, quam de publica re laborare. Cum au-
tem confideret, se tam salutaris instituti causa
præsentem esse oportere, ut efficacius huic ne-
gotio operam daret, qui sciret id pergratum
esse omnibus, patriæqve fructuosum, quo labe-
factata Germaniæ dignitas restitui prorsus re-
dintegrariq; posset. Igitur A. MDC XLVII. in
Vestphaliæ fines ingressus, Osnabrugam, ubi
pacis gratia conventus agebatur, pervenit, con-
siliaqve illuc pertinentia, quanta potuit dexteri-
tate, perfecit: qui labor & summa cum ratione
susceptus est, & apud omnes, qui deliberatum

H 3

con-

convenerant, pondus habuit, magnopereque
est laudatus. De qua sententia adeo deduci
non potuit, ut quoque oblatam a Svedis gene-
ralem militiae praefecturam constanter recusa-
verit, causatus amorem pacis, cujus spe jam tota
patria quasi nitebatur. Finito tandem certis æ-
quisque conditionibus bello, quod A. M DC
XLVIII. evenit, prima ejus cura fuit proficisci
Norimbergam, ubi anno post M DC XLIX. de
expromendis imperii decretis executioneque
pragmatica agebatur: mox Patrem, fide & con-
stantia validum Principem, Augustæ Rauraco-
rum invisit, reflexoque inde Norimbergam iti-
nere, abiit in Pomeraniam, transitisque Poloniæ
finibus, conjugem feliciter in patriam adduxit,
Durlacique aulæ sedem fixit. Id quanto ejus
commodo gaudioque acciderit, dici non satis
potest, nec quisquam ignorat, magnum apud
nos positum fuisse beneficium, quum receptus
pace Princeps, patriæ negotia sic explicavit, fe-
liciterque expedivit, ut anno M DC LIII. no-
mine Patris, invicti pietate patientiaque Prin-
cipis, Ratisbonam ad Comitium proficisceretur,
partesque suas tam egregie & fideliter obiret, ut
Fer-

Ferdinando III. cui veteri necessitudine con-
junctus erat, summo opere se probaret, essetque
hic aditus ad Cæsaris pacifici gratiam constan-
ter retinendam. Nam & ejus conjugis inau-
gurationi interfuit, renunciatoque Romanorum
regi Ferdinando, quem nominis distingvendi
gratia IV. appellant, testatum fecit studium, of-
ficiumque fide coluit & declaravit, adeo ut di-
em omnium Principum veneratione sanctum,
splendoreque maximum, solenni sua præsentia
ornaverit, Patrique ejus Ferdinando III. prom-
te ac fideliter præsto fuerit, & cultu pariter ser-
monibusque gravissimis eandem dignitatem
servaverit, quotidieque auxerit, & summa cum
laude constantiæ sociis necessariisque Principi-
bus comprobarit. Simul & aulæ Proceres of-
ficiis & consuetudine cum eo certarunt, dili-
gentissimeque Principem nostrum observarunt,
neque nulla in re jus causamque ejus neglexe-
runt. Nec modo duravit ibi amor, sed crevit
etiam in augusto filio LEOPOLDO, accessio-
nesque majores habuit, quum virtute & meri-
tis continuaretur. Hæc talia cum pacis tem-
pore ageret, & recte faciendo Cæsari sponte sua
se

se probaret, tum a belli cura atque cogitatione nunquam abhorruit, & singulari quadam alacritate & prudentia se ad futuras dimicationes comparavit, ut quamvis non esset bellum, providum tamen rerum bellicarum temporumque instantium & casuum fortunæ sese testaretur, posteaque si coeptum istud esset, periculumque impenderet, ad hostem sustinendum parato confirmatoque animo esset. Proinde ad bellum, quod anno MDCLV. Svedi apparabant, invitatus, non recusavit, propterea quod Carolo Gustavo regi tanquam affini suo eam operam navandam putabat, in eo præsertim bello, quod contra externam rempublicam gerebatur, quodque tale erat, ut ejus opinio famaque esset maxima, qua exciti inprimis Germani magno numero illuc confluerunt, & quasi ibi fortitudinis Martiæ post pacem Westphalicam aliquandiu intermissæ, jam rursus explicandæ datus locus esset, oblata ea occasione libentissime utebantur. Quare cum fratribus Carolo Magno & Gustapho Adolpho ad belli ejus societatem accessit, hostemque vi & armis profligavit, plenusque animi contra Lubomirskij &

& Czarneckij cohortes pugnavit: nec multum
abfuit, quin totus regis exercitus in periculum
veniret, si, quum maxime ejus auxilio opus erat,
infesto agmini tempestive non occurrisset. Eo
tempore munere legati generalis militiae eqve-
stris fungebatur, quum ad reprimendas equi-
tum Polonicorum, lingua moribusq; disiden-
tium, turmas festinato itinere Sendomiriam
contendit, adortusque obvios, & resistendi im-
petu fatigatos repulit, sed acrius pugnanti acci-
dit, ut quando hostium aliquis ad equitare fero-
cius, pilaque plumbea eum verberare consti-
tuerat, a rustico, ejus destinationis gnaro, sub-
monitus, periculum evitavit, mox ubi per ex-
ploratores cognitum est, Polonos Sendomiria
potitos, VVarckam, unde cum expedita suo-
rum manu abierat, regressus, maturum atque
utile suae defensionis consilium cepit: erat enim
appropinquanti hosti numero viribusque im-
par, & cum tali in discrimine versaretur, novam
turmam subsidio venturam sperabat: sed ea
praeterquam paulo serius advenit, tanta quoque
hostium multitudo fuit, ut vix appareret, quem-
admodum suos liberaret. Cum enim tribu-

I

nus

nus major, quem ad custodiendum l'aditum dimiserat, a Turcis Scythisque, quorum ad quadraginta millia numerata sunt, summoveretur, res usque eo in arcto esse coeperunt, ut diceret Princeps, mori se malle, quam committere, ut turpi fuga hosti prodesset: itaque acie congressurus turmas in patenti campo explicavit, impetumque Lubomirskij & Czarneskij tribus horis intrepide sustinuit, cumque stationes ab eo dispositae, turmaeque ad praesidium collocatae disturbarentur, verendumque esset, ne turba invadentium exitio ipsi foret, spatium ad receptum nactus, praeter omnium spem evasit, clademque ab suis avertit. Nec dum incepto abstinebant hostes, eumque ad veterem usque arcem, quae Zirsko nominatur, insecuti, in summas angustias redactum opprimere cogitabant: sed nil timide fecit Princeps, maximeque id spectavit, ut rationes honestissimae defensionis conficeret, passurus quippe omnia potius, quam eam fortunam, quae nomine suo & societate regis indigna esset. Itaque stetit fortiter, impetumque Polonorum subinde repetitum excepit, constantiaque fregit: ea de causa recessit hostis, praeter-

ser-

sertim quum explorasset adventare Carolum
Gustavum regem, qui trajecto Sano fluvio au-
xilium Principi laturus venerat: neque tamen
extra periculum fuit, quando cum rusticis li-
centia militari vagantibus sæpe conflictatus,
caute iter iniit, periculumque prudenter decli-
navit: Vix tunc Varfaviam procefferat, cum
regi ex Polonia majori exercitum adducenti
obviam profectus, castra cum eo conjunxit, de-
que Polonorum conatu & consilio præfatus, ei
voces expresit amoris plenas, testimonioque
summæ laudis comprobatas: nam non modo
gratias dixit cognato Principi, sed etiam meritis
ejus hoc debere se affirmavit, quod si sine eo fu-
isset, non dubitare se, quin maximum damnum
accepisset, exercitusque in præsens periculum
venisset. Tum vero hostis, qui per insidias &
aperto Marte eum aggressus est, de fortitudine
ejus commemoravit: rex autem omni genere
honoris cumulatum donavit præfecturis Reh-
dena & Lipincko, ut haberet, unde vires refice-
ret: præterea ipsi attribuit duas turmas, in nu-
merum ordinemque cohortis equestris redi-
gendas, ut sibi acie dimicaturis majoribus viri-
bus

bus præsto esset, consiliiqve rationes ex propin-
gvo cognosceret, & si opus esset, confectas da-
ret. Sed ubi hostis pro more suo nil ultra ve-
litationes ausus est, rex Thorunium versus mo-
vit, partemqve copiarum transduxit in Prussi-
am, robur in majori Polonia reliquit, fidei im-
perioqve Caroli Gustavi Vrangeli committen-
dum. In castris regiis versabatur Princeps, &
virtute experientiaq; militari summis ducibus
se æqvabat, proptereaqve Steinbockio & Gar-
dio erat conjunctus societate imperii militaris,
atqve impigre & fideliter hæc munia obibat,
permutatisqve vicibus rem bellicam strenue ac
diligenter procurabat. Per id tempus rex Ma-
rienburgi substitit, legatos Turcicum, Russi-
cum, Tataricum Colacicumqve auditurus,
qvum eqvites rusticiqve in Masovia collecti ad
arma concurrebant, qvos ductu suo dissipavit,
acceptis in eam sententiam ab rege mandatis,
ut cum aliquot expeditis cohortibus incondi-
tæ multitudini occurreret, qvod gnaviter ani-
moseqve perfecit, & tot tantisque rebus gestis
labentem belli Svedici fortunam fulcivit, bre-
vique post munus titulumqve præfecti genera-
lis

lis jussu regis capeffivit, propterea quod ejus o-
pera diutius uti statuebat, eo maxime tempore,
quo Russi in Livoniam infusi, Rigam, caput re-
rum, obsidione clauserant, ut non facile ea urbs
majori in periculo fuerit, atq; tunc erat, quum
minis metuque percelleretur. Eo consilio
Princeps deligebatur, ut aspectu præsentiaque
cives erigeret, sed viam ingressurus a patre Fri-
derico V. revocatur, quod etsi prima specie ei
grave videri poterat, quia amicitia regis socie-
tasque belli ante oculos versabatur, tamen pie-
tate permotus, non recusabat proficisci domū,
plus obsequio charitatiqve patris, quam suæ
gloriæ daturus. Reversum pater mirifice a-
mavit, omniqve honore prosecutus est, quod
mores institutaqve honestissima etiam retinu-
isset in bello, & nulla cupiditate, cujus falsa opi-
nio plerosqve inter arma tenet, stimulatus, suæ
voluntati morem gessisset. Neqve eum pœ-
nituit propositi, sensitqve factu esse optimum,
quod decenti in patrem studio amoreqve recto
atqve incorrupto fecisset: eo enim animo erat,
ut cogitationes has subinde excitaret, atqve an-
no M DC LIX. inter suprema exequiarum Pa-

tris solennia jucundam ejus officii memoriam
sancte inviolateqve servaret.

XVIII. Patre majorum tumultis illato, Prin-
ceps noster fratrum natu maximus heredita-
tem *Marchie* adiit, & præter gravitatem regen-
diqve prudentiam, virtutes eo certe fastigio
dignas, omnes religiosi Principis partes obiit,
qvin & acerrimus juris defensor, rei qve publi-
cæ custos & conservator diligentissimus fuit,
curæqve hujus testificatione animum amoris
plenum omnium statu temporum, & rebus etiã
bello inclinatis populo suæ ditionis sat abunde
luculenterq; declaravit: tum *Gymnasium* Dur-
lacense, ad religionis studia & mores discipli-
namqve animorum a patruo magno Ernesto
Friderico auspiciatissime institutum, dehinc
vero bello dissipatum propeqve collapsum, Pa-
trisqve auspicio instauratum, reeditibusqve au-
ctum exornavit, benignissimeqve amplificavit,
ut cum doctrina, tum ingeniis, ipe præmiorum
munifice & per clementer invitatis, floreat feli-
citerqve abundet. Neqve eo secius ad laudem
fortunamqve Principis pertinet, quod vitam
famamqve suam in liberis propagavit, expres-
sam-

samq; virtutis & constantiae imaginem in filiis,
Friderico Magno & Carolo Gustavo vidit, quo-
rum studia & voluntates rectissimae sunt, & ani-
mis inter se conjunctis idem sentiunt atque a-
gunt, nullamque utilitatis suae rationem a bo-
no publico sejungunt, seque invicem exemplis
& vocibus sanctissimis confirmant, Patriq; Di-
vo eum honorem etiam nunc servant, quod e-
jus morem consuetudinemque imitantur. Cu-
jus cum omnia fuerint egregia, tum in magna
etiam honoris parte ponendum est, quod Au-
gustissimo LEOPOLDO in bello & toga fidem
fortitudinemque demonstravit, proque ejus
salute & gloria multos labores periculaque su-
cepit, cumque injustis barbarorum armis pe-
teretur, expeditionis, contra Turcas decretae, ra-
tiones prudenter confecit, & manu consiliisque
sociales cohortes defendit, & providentissime
curavit. Ex eo magna rursus gloria ei parta
est, quod Caesaris existimationi pariter salutiq;
orbis Christiani consulere, & quae factu essent
optima, cernebat, accurateque judicaret, vari-
antibusque sententiis causas evadendi cum usu
disciplinaque belli congruentes reperiret, resq;
omnes

omnes summa cum circumspectione moderaretur. Quibus meritis præterquam quod multa beneficia rependit Cæsar, hoc quoque perlibenter ei tribuit, ut memori animo tot tantisque beneficiis gratiam persolveret, & cum propter antiquissimæ stirpis originem, tum propter iura necessitudinis insigni prærogativa tituloque *Serenissimi* tabulis publice datis ipsum ornaret. Cum vero anno M DC LXIV. Cæsaris rationes ita ferrent, ut bellum Turcicum finiretur, in pacis artibus conqvievit, & anno M DC LXVI. Cæsari, cujus forti invictaque defensione apud Hungaros sese illustraverat, solennia nuptiarum peragenti Vindobonæ cum magnifico comitatu affuit, coramque est gratulatus. Ab eo tempore non fuit in armis, & multis laboribus magnisque impensis salutem publicam custodivit, quin & curam Principe dignam ostendit, quum connubiis & affinitatibus domum suam firmavit, & fortunas atque facultates suas in amorem utilitatemque hominum, ditioni imperioque suo parentium, impendit. Vere enim reputabat, infirmos esse Principatus, qui his & talibus præsidiis non fulciuntur: qua cum sen-

ten-

tentia esset, Serenissimo Principi Friderico Magno datus est locus quærendi firmamenti, quod consilium A. M DC LXX. ulu probatum est, quum sponsa delecta, domumq; ducta est Princeps Gottorpinæ stirpis Augusta Maria, Friderici Ducis filia, quæ non modo curarum ejus lenimentum est, sed etiam societate fortunæ Principalis dignitatem suam commodaqve patriæ tuetur, nec unquam satis magnis laudibus efferri potest, propterea quod sanavit vulnus A. M DC LXII. morte Christianæ Magdalenæ acceptum, solataqve orbitatem soceri, sarcivit superiorem jacturam, omnesq; erexit ad spem propagandi generis & continuandæ posteritatis.

XIX. Cum vero ea domus hoc præsidio munita firmataqve esset, tum paucis post annis infestata est Germania, salusq; reipublicæ periclitari cœpit: itaqve delectus est Fridericus VI. qui communem patriam consilio armisque defenderet, metuqve maximo liberaret: annus tunc agebatur M DC LXXIV. quum Cæsar Senatusq; imperii censuerunt, injurias Principibus Germaniæ ab rege Galliæ illatas non esse negligendas: igitur de repellendo bello factum

K est

est decretum, cui summo cum imperio præfe-
ctus est Princeps noster, ea lege, uti fidem rei-
publicæ obligaret, & auxiliis atque opibus im-
perialibus fultus, quod ex usu esset, administra-
ret. Quod munus & promte suscepit, & lau-
dabiliter gesit, & copiis magna cum diligentia
ac dexteritate præfuit: tribunos pariter & mili-
tes ad exequenda munia adhortatus, nullum
providi ducis officium prætermisit, & quid mo-
rari se impedireque posset, solícite observavit, i-
tinerá aditusque hostium accurate circumspe-
xit, nec curis, neque transituum molestiis un-
quam se defatigari est passus. Ita enim salutí
publicæ consulebat, ut locorum iniquitatem re-
pentinasque incursiones diligenter prospiceret,
summoque studio evitaret, haud nescius propin-
quæ potentiæ & astus militaris, quæ cum spe-
cie simulationeque tegerentur, incautis sæpe ac
securis maximum periculum afferrent. Pro-
inde multas hostium destinationes vel occupa-
vit, vel elusit, & A. M DC LXXVI. grave de-
mum obsidionis Philipsburgi * onus suscepit,
cujus incerta expectatione tota tunc Germania
suspensa tenebatur, cujusque tantum erat mo-
men-

mentum, ut pluris esset istud expugnare, quam
justum Gallorum exercitum fundere & fugare,
quippe quod castrum Germaniæ libertati op-
positum hætenus objectumque fuerat, unde
summo patriæ detrimento factæ sunt quotidie
eruptiones, finitimæq; regiones crudeliter va-
statae, incendiisque foedatae, triste ac miserum
spectaculum præbuerunt, usque dum Principis
nostri ductu exercitus imperialis ad urbem situ
operibusque munitissimam admoveretur, &
cum neque fame, neque inopia ad deditonem
compelli posset, virtute & consilio obsidentium
perterrita, tormentorumque ictibus fracta tan-
dem expugnaretur. In qua obsidione Princi-
pis consilium & prudentia eluxere, non modo
quod ipse nil recusavit, quo opportune celeri-
terque omnia perficerentur, sed etiam quia fili-
os juventutis & summi exempli Principes in ca-
stra adductos secum habuit, usque rerum con-
firmavit. Sed dum alter eorum Fridericus Ma-
gnus ibi versatur, ardetque gloriæ studio, & præ-
sentia tot fortissimorum Principum tribuno-
rumque excitatur, maximeque solertia & con-
siliis viget, nec opinantem morbus invasit, quo

K 1

fa-

factum, ut valetudinis causa revocaretur, Patri-
que & fratri, qui primus ad oppugnanda castrorum
opera aggressus est, conficiendum id relinqueret,
cujus se esse alioqui socium vehementer cupie-
bat. Dedito post castrum, quod ejusdem anni
XXX. Augusti accidit, patria securitatis fru-
ctum cepit, vindicataque in pristinam liberta-
tem, vim externi dominatus frænumque acco-
lis Rheni antehac molestissimum haud perti-
melcit. Ea laude laboris patientiæque parta Fri-
dericus contra malevolentiam & suspiciones
ingrati seculi firmus, pietatisque plenus A. M
DCLXXVII. d. XXXI. Januarii decessit, regio-
nesque in fidem accipiendas filio nato majori
Friderico Magno reliquit, qui civibus incolisque
suae ditionis sacramento adactis, religione erga
Deum, constantiæ erga Cæsarem, studioque in
imperium sincero, & rectis exemplis paternum
decus servat, negotiorumque principalium di-
gnitatem summa cum cura atque industriâ tue-
tur, ut Marchia, quæ ad custodiendos Rheni fi-
nes primo condita est, deinceps quoque tranqui-
lilitatis propugnaculum murusque esse possit,
quæ ut præsidiis familiæ firmis munitur,
viva-

vivacique & semper duratura sobole augeatur,
omnes mecum cordati fidelesque cives serio &
diligenter optant.

* Philipsburgum, quod antea nominatum est Udenbeimium,
jus civitatis accepit a Ludovico Bavaro, cum episcopatus Spirensi pra-
esset Gerhardus II. qui novum oppidum muro fossaque circumdedit,
Guil. Eifengrein Chronol. Spir. ad ann. 1337. Diploma est apud
Nicolaum Bellum laur. Austr. lib. 2. p. 101. Gasp. Ens fam. Austr.
p. 159. Eandem in sententiam tabula a Carolo IV. & Sigismundo Lu-
zelburgicis confecta sunt: unde evenit, ut quum Georgius Episcopus
Spirensis afflicto ac pene perduto seditione rusticorum episcopatu suis
& sua ditioni subjeetorum rebus consulere vellet, anno M D XXVI.
arcem a fundamento edificaret, castrumque magis firmaret, Pareus
hist. Palat. p. 255. Gasp. Ens d. I. Demum anno M DC XVII. Philip-
pus Christophorus Spirensis Episcopus castrum situ & natura loci per se
firmum arte tam exquisite munire cepit, ut Friderico V. El. Palatino
vicinisque Badensibus causa esset, cur episcopo novum opus nunciarent,
& cum is incepto non desisteret, missis eo Palatinis & Badensibus
Commisariis die XXV. Junii A. M DC XVIII. vallum castri solo e-
quandum curarent. Ratio suberat belli civilis & periculi publici,
quod ab eo limite non modo Palatinus & Marchiones Badenses, sed
etiam universi Protestantes metuebant: tum vero novis istis muni-
tionibus jura Palatina conductus & apertura, & privilegium urbis
Spirensis convellebantur, quin & offensis aliunde Protestantibus
tot & tanta suspiciones movebantur, ut haud temere crederent agi-
tari consilium injuriae sibi inferenda diminuendaeque libertatis. Et si
autem tunc Principes nostri pro imperii commodis & publica tran-
quillitate summopere annitebantur, tamen mutato post Germania sta-
tu id perficere tunc non poterunt, quod plerique episcopi magna re-
cuperandarum Ecclesiae suae possessionum spe sublata, vim roburque ar-
morum in Protestantes vertere suspecti essent: hinc immutata rerum
facie & converfis reipublicae rebus Philippus Christophorus, qui inde ab
ultimo antecessorum tempore episcopatum Spirensem, virginis Mariae
patrocinio obnoxium, tenebat, castrum hoc Divo Philippo Apostolo
sacrum esse voluit, illudque solenniter dedicavit: ab hoc tempore id
K 3 est

est Kalendis Majis A. M DC XXIII. ceptum est Philipsburgi nomen
Belus laur. Austr. l. 7. ad h. A. p 757. Postquam enim Frideri-
cus Palatinus bello Bohemico implicatus, infelicique praelio apud al-
bum montem 1620. commisso fusus fugatusque est, adversa ejus fortu-
na erectus Philippus Christophorus, reparandi castri consilium ce-
pit, idque anno M DC XXIII. perfecit, instauratumque castrum
clientelæ Philippi D. precibus publice factis commendavit. Ejus di-
tioni ereptum est a Suedis ductu tribuni Suedici Schmidbergii, qui
haud parvo Austriorum detrimento occupavit. Non multo post ex
pacti formula regi Gallia cessum est, quod is perturbatis Germania
rebus pro Patrono & protectore Archiepiscopus Trevirensis
atque Episcopus Spirensis eo tempore sese gessit, consilioque Ri-
chelii id perutile ac idoneum ad res suas stabiliendas putavit, sed
anno M DC XXXV. per stratagema interceptum est rursus a Caspa-
re Bambergero Ravenbergio, qui antehac ejus castri prefectus fuerat,
omnesque vias occasionesque ad castri aditum exploratissimas habue-
rat: dehinc anno M DC XLIV. ductu Enguiani Ducis & vice-Co-
mitis Turenii recuperatum Gallica potestati fideique iterum se per-
misit, donec anno M DC XLVIII. suavore Mazarinio atque in
arbitrio rerum consiliorumque Gallicorum Richelii successore, rex
Christianissimus pace Monasteriensi in eo castro jus protectionis,
praesidii & transitus titulo supremi domini ex capite pactiois
pragmatica cesso confirmatoque potiretur. Id vero omne Gallia
rex anno M DC LXXVI. jure belli, quod a Casare LEOPOLDO
& socialibus Germanorum copiis gerebatur, amisit, ab eoque tem-
pore ob pacifragium, per quod quaesitis pactiois pragmatica juribus
culpa sua factoque injustissimo se privavit, plena ditioni Germa-
nica imperiali que jurisdictioni est vindicatum, magnoque impendio
sanguinis & sumptuum Gallis, qui refugium ibi nuper crudelitatis &
licentiae habuere, ereptum, asserta Casaris auctoritate Principum-
que Germaniae, quae ob id dudum periclitata est libertate. Dedi-
tionem adacto: Atque id negotium certe difficile & maxime ar-
duum non mediocri laude prudentia fortitudinisque Principum no-
stratum instrumentoque bellico a vicinis Ordinibus advecto felici-
ter est confectum. Quod castrum sine dubio fato quodam & si-
nistro patris omine edificatum est, idque induxit Casarem LEO-
POL-

P O L D U M, ut pro voluntate & studio erga Palatinum & finitimos fidosque Germaniæ Principes opera & moles ab rege Gallie fructus diruere cupiat. soloque æquare, siquidem id Elector Palatinus A. M DC LXXIV. ab ipso stipulatus est, recepitque Cesar securaturum, ut id confectum detur, siquidem ita usuveniat, ut castrum a suo imperiique milite expugnetur. Talem vero paciscendi facultatem habuit Cesar LEOPOLDUS, neque pactus est de re aliena Episcopi Spirensis, sed de jure suis & imperii armis acquisito, propterea quod Christianissimus rex transactione Monasteriensi in eo castro jus presidii, quod tunc patriæ utilitati pacisque amoris remittere necesse habuit episcopus, titulo supremi domini nemini que obnoxio jure est consecutus: Inst. Pac. Monast. §. quarto: ubi jus presidii perpetuum sine dubitatione cessum est regi Gallie, & ita quidem, ut neque ab Episcopo Spirensi, neque ab imperio nexu quodam beneficiario dependeret, & quoque modo recognosceretur. Nova ergo ista munitio-nes, quas ibi Gallie rex, non quatenus castri dominus, sed quatenus presidium duntaxat, idque immune a nexu feudali, & solum, adeoque independenter adeptus excitavit, accessiones sunt extra proprietatem ejus castri acquisita, atque ad annexa Gallica, suprematus jure competentia, spectant, de quibus sane prudenter & recte transigit LEOPOLDUS, etsi pactum istud prorsus confectum dare & opera molesque in solidum dejicere non finit ratio horum temporum, & anceps fortuna belli, quod speramus tandem cum pace bona, fida & perpetua commutatum iri, præsertim hoc temporum statu, quo Cesar LEOPOLDUS imperii & rerum suarum satagens in partem acquiescit, & defensione sui & imperii regionum contentus, non manu, sed jure controversias finire studet, & habendis prorogandisque Comitibus auctoritatem firmat, communemque patriam amore & justitia moderatur, quæ vera ad concordiam & potentiam via est: conf. Cæsarinus Furstenerius, personatus quidem, sed rerum civilium intelligentissimus scriptor, de supremat. Germaniæ Principum cap. 64. quam mentem consiliumque rectissimum non tantum formula precatationis Mariencellensis, publicis literis proditam, ac a Petro Valckenierio in perturbatæ Europæ descriptione pag. 504. repetitam, sed etiam uno quasi tenore vitæ & actionum sibi in parte moderationis imperandi respondentium testatam fecit, & subinde etiamnum haud aliter, quam patriæ curam agens declarat. Eo magis ad laudem Divi Frederi-

QK
Tn
4030

derici pertinet, quod Cesari tam benigno & justo, cum in pace, tum in bello semper egregiam fidelemque operam navavit, deque republica optime meritus hac mente atque animo e vita migravit, cui Christianus Keckius sanctioris consilii administrator pro ubertate ingenii & gravitate singulari anno MDC LXXVII. Panegyricum dixit, cujus laudes in morituro Principe non defecerunt, sed in Friderico Magno ejus filio, auspiciatissimoque patriæ nostræ Principe, Cesarisque cognato, & regum Principumque maximorum propinquo, affine & socio, multis & magnis presidis muniuntur. Qui regna regionesque exterarum, Galliam, Angliam, Daniam, Belgium, Italiam communemque patriam Germaniam perlustravit, finitibus molestis & plenis itineribus Marchiam repetiit, atque tunc primum sensit, quam sibi rei publicæ utile consilium suscepisset, cum quicquid apud exteros rectum & frugiferum vidisset, in nostratam rempublicam fortunatus sine transtulit. Quo factum est, ut in regimen Principale inauguratus, virtute & consiliis potentie fastigium teneat, accitis in partem curarum viris, qui rationes multo optimas usu probant, & bene sapienterque munus administrant. Arcana ejus consilia Dei beneficio prudentiaque sua perillustri Baro Carolus Sigismundus Cronegkius recte curat feliciterque moderatur, eaque de causa nuper Serenissimi Principis Prætorio est præfectus.

Sequitur genealogia, instituto huic prorsus consentiens, eaque ad hodiernam Durlacensem propaginem, etiamnum DEI beneficio florentem, accommodata.

1077

HL

Q. K.
402.16

X 1903

II n
4030

REF

DEN.

CON

MUELIS

CHI,

JOH

DI MAJI

Prac

, Acad. Typogr.

12
N. 12.

KODAK Color Control Patches

Kodak
LICENSED PRODUCT
3/Color Black

© The Tiffen Company, 2000

Blue

Cyan

Green

Yellow

Red

Magenta

White

3/Color

Black

Inches

Centimetres

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

